

FORUM SLOVÁKOV 2016

Závery a odporúčania

alebo

posolstvo

Zachranit' ešte to, čo sa ešte zachrániť dá

OBSAH

Predhovor	3
Krásny lúč.....	5
Z histórie : Mapy našej minulosti.....	6
Platforma vojvodinských Slovákov pre obstatie v týchto končinách.....	15
Katarína Melegová Melichová : Quo vadimus.....	16
Vladimír Valent : Žijem tam kde bydlím a kde sa nachádzam.....	20
Rastislav Surový : Potenciál dubu.....	23
Jozef Toman: Robme veci lepšie.....	25
Ján Krivák : Ekonomický rozvoj.....	26
Ján Slávik : Ako zachrániť ešte to, čo sa zachrániť dá.....	28
Pavel Surový : Len vpred, smelo vpred.....	29
Prof. Dr.sc. Andrej Hriešik: Boj o kus zeme.....	31
Michal Spevák : Bude ešte komu pomáhať?	33
Ján Paul: Kalkulanti a mlčanie	36
Slovenské národné noviny: Nezáujem štátu o krajanov?	38
HL: Platforma vojvodinských Slovákov pre obstatie na týchto končinách.....	41
Zoroslav Spevák : Do múzea, či na smetisko?.....	43
Kulpín.net: Reagovanie na text Lepší katalóg než samochvála.....	45
Msc. Michal Spevák : Pohovor.....	47
Ivan Krasko: Otcova roľa.....	48
Summary.....	49
Sažetak.....	51
Impresum	52

Predhovor

Slováci a spolužitie, občianske združenie zmapovalo aktuálnu situáciu životnej úrovne Slovákov v Srbsku. Syntéza a analýza týchto údajov nám umožní preskúmanie tejto problematiky v teoretickej rovine. Vhodná syntéza teoretických aj empirických prístupov k výskumnej otázke a živá spolupráca s vecne príslušnými ustanovitzňami nám poskytnú priestor pre koherentné a komplexné preskúmanie danej problematiky a dospieť k požadovaným záverom.

Z Fórumu ako finálny produkt práce výsledkom sú práve tieto Závěry a odporúčania. Tieto následne adresujeme aj do Belehradu, aj do Nového Sadu aj do Bratislavy.

Naše slovenské spoločenstvo žijúce v Srbsku zápasilo a zápasí s pochybnosťami a čelí mnohým otázkam zvonku, keďže je otázna naša schopnosť politického, spoločenského a aj ekonomického bytia pre našu nezvyčajnú malosť, rozmanitosť a nejednotu sprevádzanú krehkou politickou skladbou jej spoločnosti.

FÓRUM SLOVÁKOV 2016 organizuje združenie Sas – Slováci a spolužitie s podporou Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí. Fórum Slovákov 2016 má dať smernice, ktorým smerom chceme ísť. Malo by to byť akési zrkadlo, ktoré chceme činiteľom v našej spoločnosti nastaviť. FÓRUM SLOVÁKOV 2016- má dať smernice na záchranu Slovákov v Srbsku. Cieľom je analýza východísk našej komunity a jej orientácia a zakotvenie v hodnotovom priestore na úrovni lokálnej, oblastnej čiže pokrajinskej a republikovej čiže štátnej. Viac ľudí – viac vie. Preto treba dať hlavy do kopy a bez cenzúry, obrazne povedané naliať si čistého vína, vypracovať Akčný plán opatrení v podobe PLATFORMY NA ZÁCHRANU SLOVÁKOV V SRBSKU. Lebo ak nemáme plán- onedlho nás prevalcuje doba a zostaneme v úplnosti na margínach spoločnosti a štátu.

Zatiaľ máme hlavné čierne body- oblasti na ktoré chceme vplývať a oblasti ktoré chceme zlepšiť:

1. Politika zamestnávania

Transformáciu ekonomiky a privatizáciu štátnych podnikov v našich prostrediach sme dočkali nepripravení. Nemali sme ani platformu ani akčný plán. V našich prostrediach sa drasticky zvýšila nezamestnanosť a opadla životná úroveň. Katastrofálna situácia je na trhu práce a katastrofálna situácia najmä pre mladých! Vysoká nezamestnanosť je dlhodobý problém. Veľká väčšina ľudí do tridsať rokov si nevie v rodisku nájsť prácu. Šťastie skúšajú preto v zahraničí, kde nakoniec najčastejšie zostanú aj žiť. V cudzine si pochvaľujú najmä platy, ale aj životnú úroveň, akú by tu doma nemali. Tým pádom čoraz nás je menej. Ale nikoho to asi netrápi. Trend ktorý máme v komunite Slovákov žijúcich vo Vojvodine upozorňuje, že takým tempom o 15-20 rokov z terajších 50 tisíc Slovákov bude tam žiť iba 15 tisíc. Na toto upozorňuje graf prof. Babiaka z publikácie Ako ďalej Slováci v Srbsku ? (Slováci a spolužitie, 2014). Chlebová podstata. Zachrániť sa môžeme iba pomocou chlebovej podstaty, t.j. ak bude pracovných príležitostí a mládež zostane žiť v rodisku. Lebo Mládež bez práce je mládež bez budúcnosti. Komunita, ktorá nemá mládež nemá budúcnosť. Bohužiaľ máme nálepku, že sme komunita, ktorá vymiera a migruje. Strata súdnej jednotky v Báčskom Petrovci sa odzrkadlí na používanie slovenčiny ako jedného z úradných jazykov na území autonómnej oblasti Vojvodiny. Apropos - koľko máme Slovákov sudcov, a koľko máme Slovákov v štátnej správe? Či ten počet zamestnaných osôb slovenskej národnosti zodpovedá proporčnej štruktúre obyvateľstva? Teraz nám treba proaktívny manažment v lokálnej samospráve (servis občanov), ktorý vytvorí lepšie- dôstojné podmienky na život. V minulosti sme mali problém neústavného

vyberania samozdanenia v obciach v ktorých žijú Slováci. V Petrovci dokonca bola nespravodlivá komasácia pôdy, ale početné sťažnosti poľnohospodárov zastavili tento trend.

2. Vzdelávanie, kultúra a médiá vojvodinských Slovákov

Máme rapídny pokles žiakov. Čoraz menší počet žiačikov prváčikov slovenskej národnosti máme v našich osadách. Niet div, lebo to je priamy následok spomínanej nezamestnanosti a ekonomickej asimilácie. Vid' bod 1. Dlho avizovaný projekt výstavby Múzea vojvodinských Slovákov v Petrovci skrachoval. U susedov v Novom Sade sa niečo predsa len deje. Nový Sad je vyhlásený za mesto mladých v roku 2019 a za európsku metropolu kultúry v roku 2021. Tu by sme mali preniknúť aj my. Aké máme printové médiá v slovenskom jazyku? Číta ich vôbec niekto? Aký majú tiráž? Aká je remitenda (nepredajné výtlačky)? Veria im čitatelia? Médiá odzrkadľujú skutočný stav našej slovenskej komunity (menšiny)? Ako je možné, že celé desaťročie nik nepísal reálne ale iba „kvetinkové reči“ a Potemkynove dediny? Spoločnosť bez pravdivých informácií je zaostaná a vytvára sa priestor na manipuláciu. Ale kľúčová otázka je teraz- aké budeme mať médiá v budúcnosti. Nádej vzbudzuje teraz už regionálna TV Petrovec (TVP) svojou nezávislosťou, pravdivosťou, neutralitou. Otázne je čo bude aj so slovenskou redakciou v Rádio Televízii Vojvodiny (RTV).

3. Vytvoriť politické minimum pre jednotu komunity

V krajine v ktorej žijeme dňa 2. apríla 2017 budú vypísané prezidentské voľby. Parlamentné voľby – riadny termín je na jar 2020, taktiež voľby do parlamentu Autonómnej oblasti Vojvodiny (AOV) a do lokálnych samospráv. Na 50 tisícovú komunitu máme zaregistrovaných až päť politických strán s prefixom „Slováci“, „Slovákov“ či „Slovenská“. Pritom naši ľudia volia aj iné politické subjekty. Roztrieštení sme na márne kúsky. Chcelo by to do budúcej platformy o „politickom minime“ na ktorom sa dohodnú viacerí slovenskí politici a nestraničke osobnosti, obyčajní občania. Predsa, mala by nás spájať rozhodujúca túžba vziať svoj osud do vlastných rúk, rozhodovať o svojom osude samostatne, nezávisle a suverénne a pevne vykročiť, ako životaschopná komunita cestou komplexných demokratických reforiem krajiny a v prvom rade vytvoriť predpoklady pre rýchlejší ekonomický rozvoj. Preto mienim, že jednotu komunity predsa nie je ilúzia. Potrebné je aby sme ako spoločenstvo navonok nastupovali jednotne a v koordinácii.

Odporúčanie/ východisko: Ekonomická spolupráca so Slovenskou republikou

Na všetky tri uvedené body existuje riešenie a je jednoduché. Ekonomické investície zo Slovenska by nás ešte stále mohli zachrániť. Slovenský kapitál by mohol zavítať do Vojvodiny do slovenských prostredí, kým ešte tu sú. Sotva, že podnikatelia na Slovensku budú mať lepšie momentum na príchod do Vojvodiny, lebo: politické vzťahy Slovenskej republiky a Srbska sú veľmi dobré a podmienky na podnikanie prajné. Pritom slovenskí podnikatelia môžu využiť jazykovú a inú znalosť miestnych Slovákov. Zoberme si príklad Maďarska – tí majú rôzne formy a spôsoby pomoci svojim krajanom. Stačí monitorovať Budapešť, odkukať ich formu mechanizmu činností, trochu modifikovať ich modely a všetko by bolo inak aj u nás. Sami si nepomôžeme, pracovné príležitosti nevytvoríme, ale riešenie existuje. A investície potrebujeme ako soľ. Tie by zastavili vyst'ahovaleckú vlnu a mali by sme situáciu keď by boli iba strany spokojné. Takáto premisa sa v anglosaskej terminológii môže oprieť o výraz „win-win solúcia“. Lebo investori by investíciou v Srbsku boli v pluse (daňové úľavy, lacná a vzdelaná pracovná sila, bez jazykovej bariéry)

a zastavením vyst'ahovania ľudí z rodísk do zahraničia riešili by sa priamo body 1, 2 a nepriamo 3.

Sme starnúca komunita na starom kontinente. Európa sama zažila niekoľko „tektonických zlomov“, najnovšie BREXIT a migračná vlna. Predpoklad je, že dynamický vývoj v medzinárodných vzťahoch a rýchlo sa meniaci svet v 21. storočí môže vygenerovať nové zmeny a nové výzvy v rôznych podobách. V čínskom písme znak na krízu a šancu je rovnaký. Znamená kríza je aj šanca. Využijeme ju?

Krásny lúč

Vážený pán Michal Spevák,

Združenie Slováci a spolužitie/Bač. Petrovec

Hoci je sociálna situácia našej menšiny kritická, predsa Vašu Platformu vidím ako krásny lúč v tunely. Preto nádej stratiť nesmieme. Do toho !!!

Chystám niekoľko návrhov...

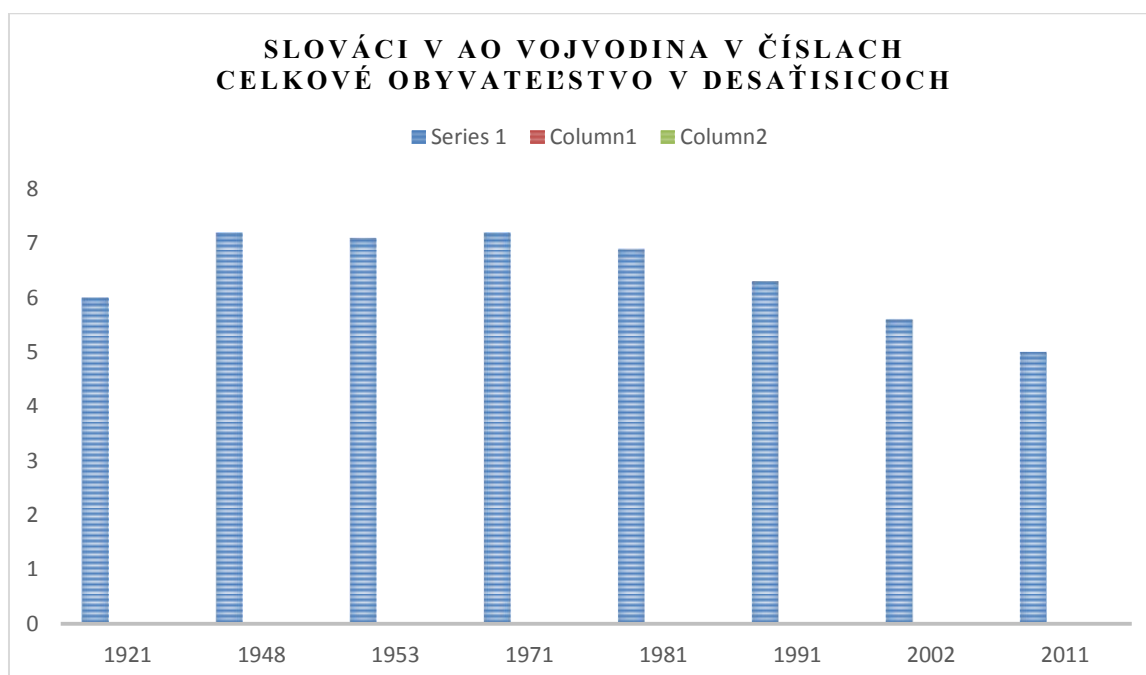
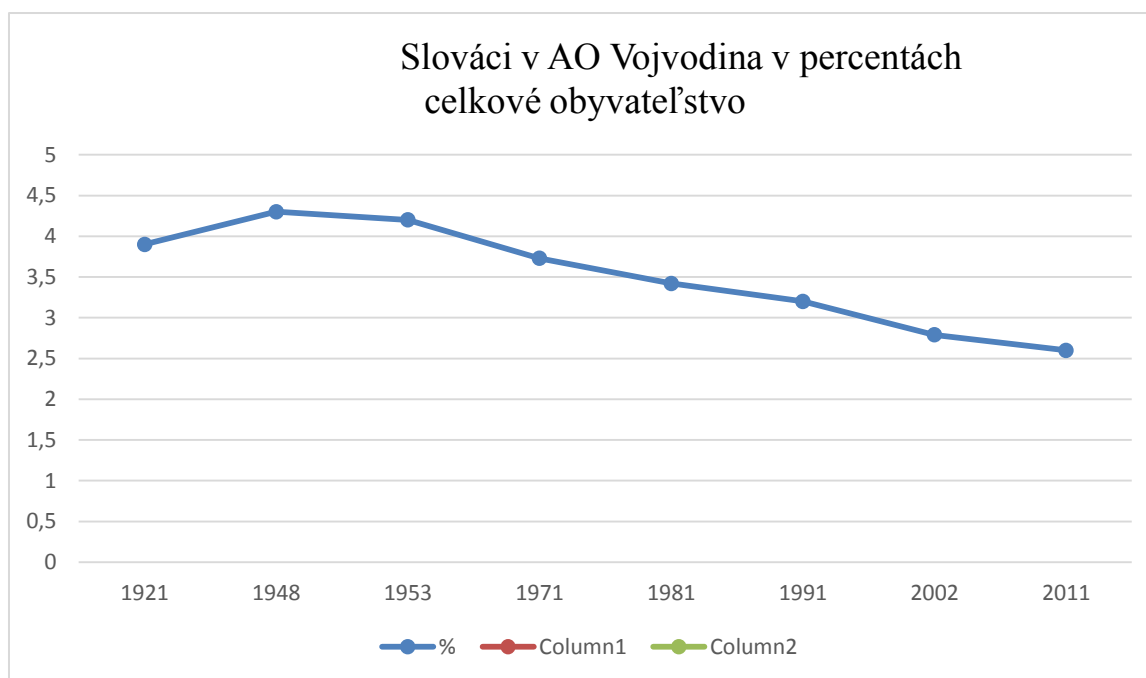
S úctou,

Andrej Hriešik, Kovačica

Z histórie

Sčítanie ľudu v období 1921- 2011 na území AO Vojvodiny- národnosť Slováci

rok	Slováci	%
1900	53 832	3,8%
1910	56 690	3,7%
1921	59 540	3,9 %
1948	72 032	4,3%
1921	59 540	3,9 %
1948	72 032	4,3%
1953	71 153	4,2%
1971	72 795	3,73%
1981	69 549	3,42%
1991	63 941	3,2%
2002	56 637	2,79%
2011	50 320	2,60%

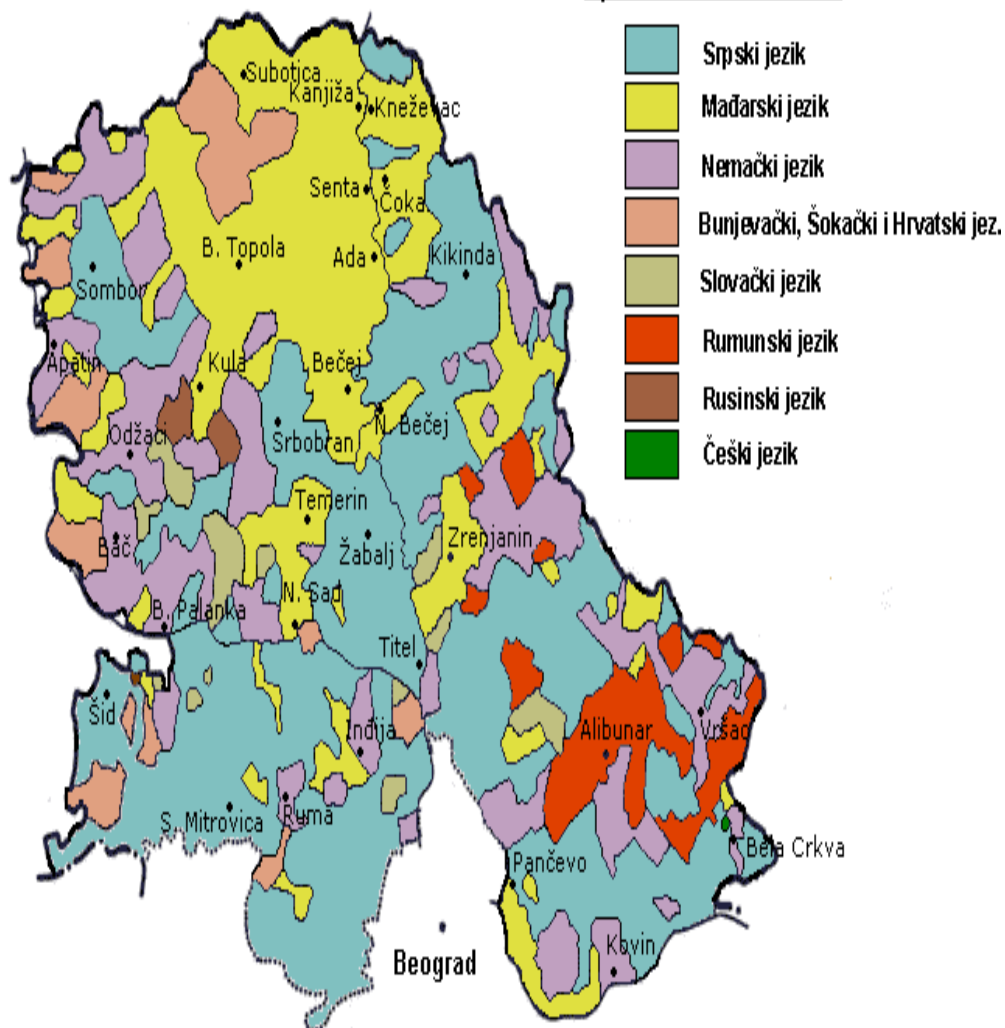
Za posledných 96 rokov od roku 1921 iba tri krát Slováci žijúci vo Vojvodine boli nad hranicou 70 000 obyvateľov podľa sčítania obyvateľstva a to v rokoch: 1948, 1953, 1971. Od roku 1981 začal počet klesať pod tú hranicu: 69 549 (1981), a od vtedy je tendencia pádu: 63 941 (1991), 56 637 (2002), 50 320 (2011).

Práve rok 2021 prinesie Slovákom v Srbsku nové sčítanie obyvateľstva. Trend je negatívny a tie hlavne dôvody poklesu sú uvedené v tejto publikácii.

Lingvistička karta Vojvodine 1910. godine

izvor: Popis stanovništva 1910. godine

Apsolutna i rel. većina:

autor: Varjačić Vladimir

Languages in Vojvodina in 1910:
Jezici u Vojvodini 1910. godine:

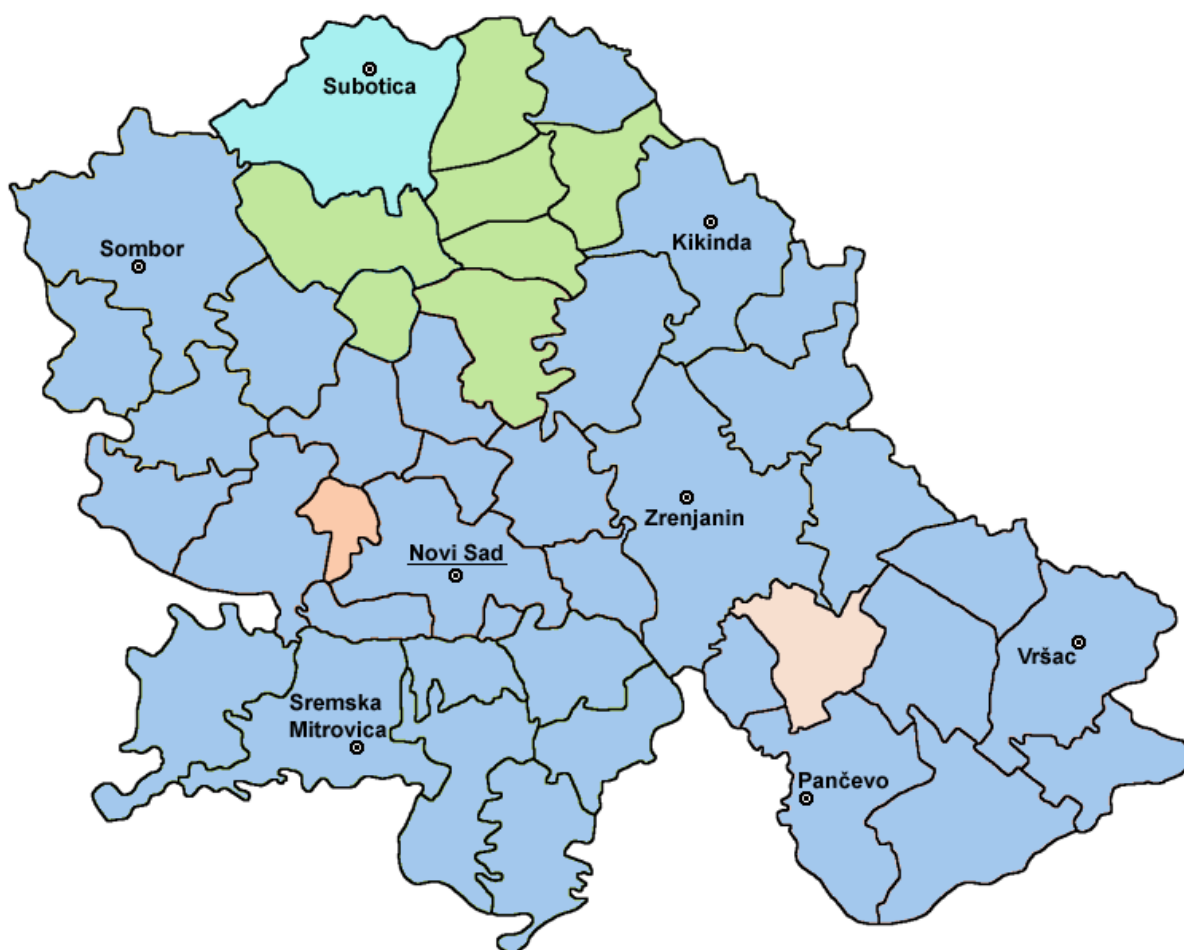
- - Serbian language majority / Srpski jezik u apsolutnoj većini
- - Serbian language plurality / Srpski jezik u relativnoj većini
- - Hungarian language majority / Mađarski jezik u apsolutnoj većini
- - Hungarian language plurality / Mađarski jezik u relativnoj većini
- - German language majority / Nemački jezik u apsolutnoj većini
- - German language plurality / Nemački jezik u relativnoj većini
- - Slovak language majority / Slovački jezik u apsolutnoj većini
- - Romanian language majority / Rumunski jezik u apsolutnoj većini

Note 1: Municipal borders presented in the map are those from 2011 (not from 1910), while linguistic data from 1910 was calculated to reflect 1910 linguistic composition within 2011 municipal borders (not within those from 1910).

Napomena 1: Na mapi nisu predstavljene opštinske granice iz 1910. već iz 2011. godine, dok su podaci o jezicima iz 1910. godine izračunati tako da reflektuju lingvističku situaciju 1910. godine u okviru opštinskih granica iz 2011. godine a ne u okviru onih iz 1910. godine.

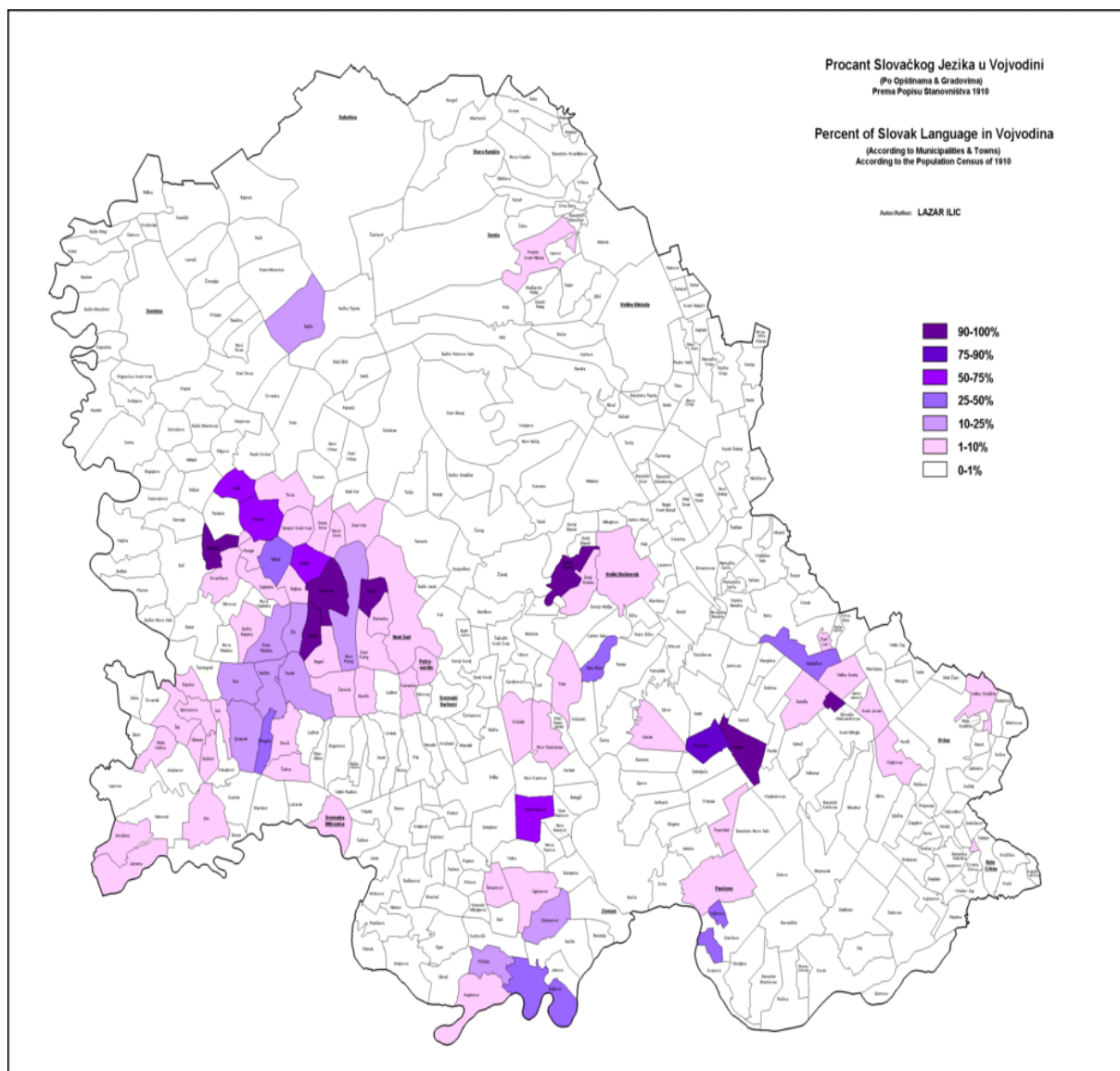
Note 2: Linguistic data from 1910 does not fully correspond with ethnic composition of the given areas, since Hungarian language was spoken by several ethnic groups (Hungarians, Jews, Bunjevci, etc).

Napomena 2: Lingvistički podaci iz 1910. godine ne podudaraju se u potpunosti sa etničkim sastavom prikazanih teritorija, budući da su mađarskim jezikom govorili pripadnici nekoliko etničkih grupa (Mađari, Jevreji, Bunjevci, itd).

Languages of Vojvodina (2002 census):
Jezici Vojvodine (popis iz 2002):

- - Serbian language majority (more than 50%) / srpski jezik u apsolutnoj većini (više od 50%)
- - Serbian language plurality (less than 50%) / srpski jezik u relativnoj većini (manje od 50%)
- - Hungarian language majority (more than 50%) / mađarski jezik u apsolutnoj većini (više od 50%)
- - Slovak language majority (more than 50%) / slovački jezik u apsolutnoj većini (više od 50%)
- - Slovak language plurality (less than 50%) / slovački jezik u relativnoj većini (manje od 50%)

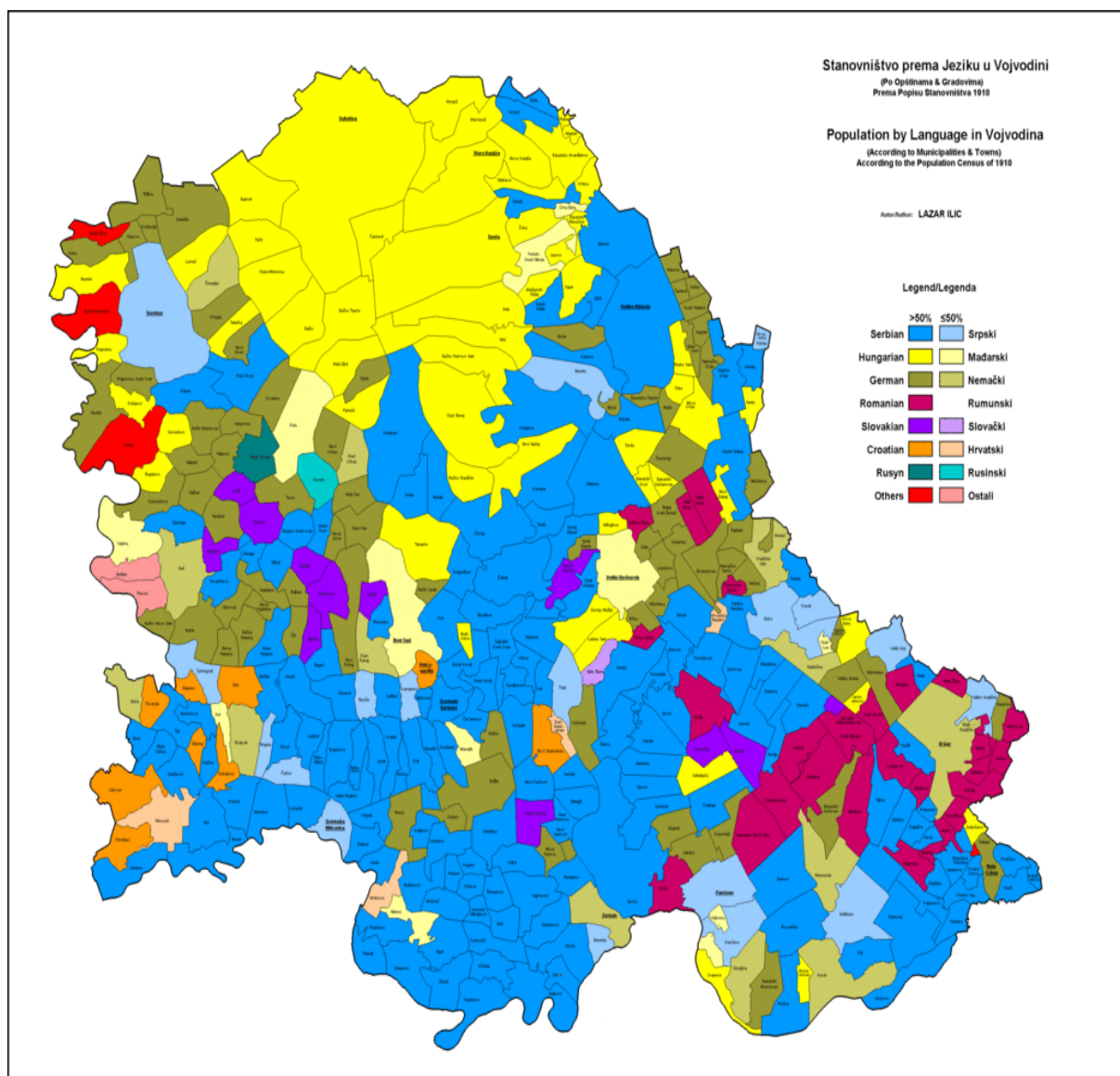

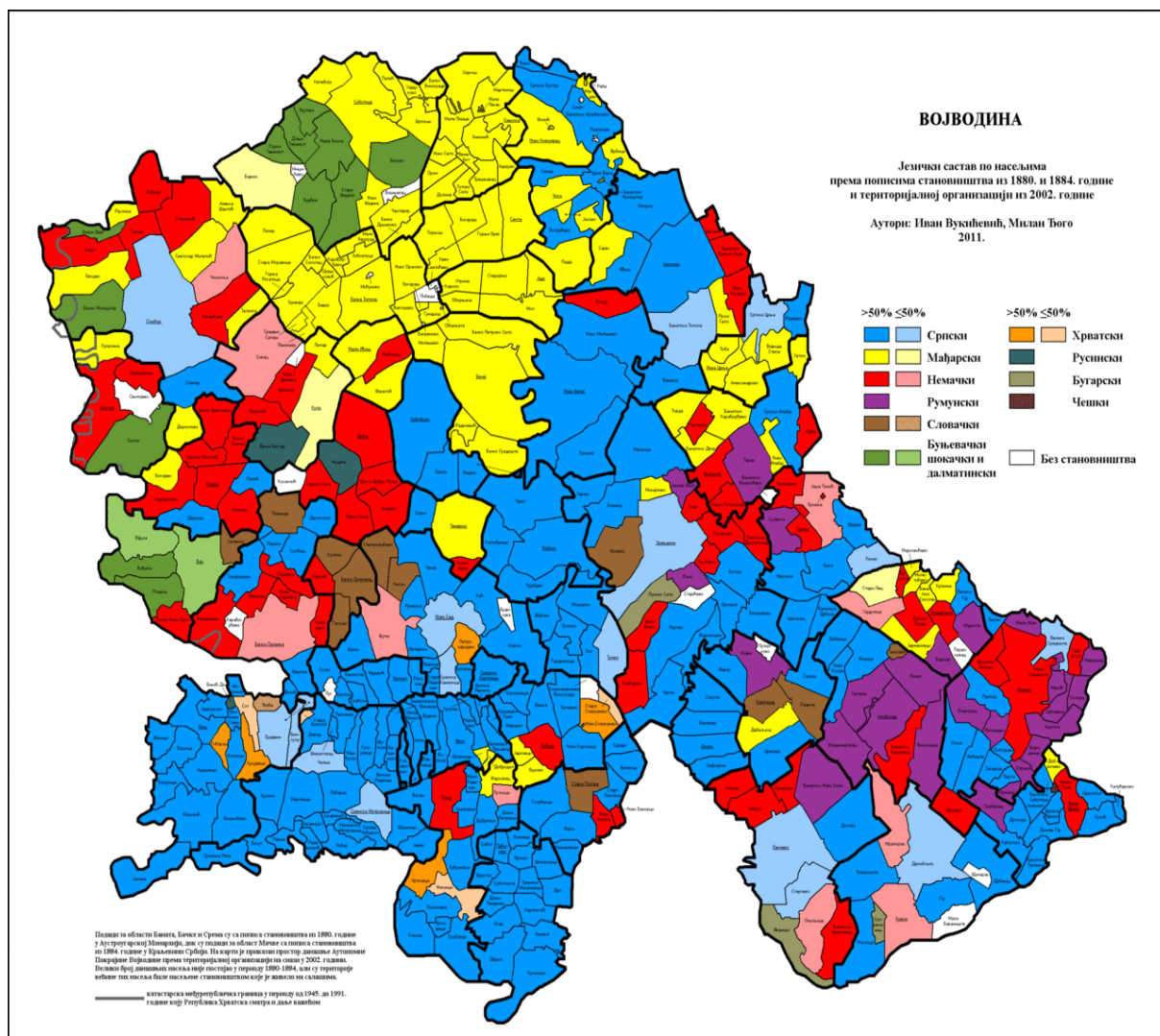
Petrovec alebo v Srbsku aj **Báčsky Petrovec** (srb. Бачки Петровац – *Bački Petrovac*) je mesto vo Vojvodine so silným zastúpením Slovákov, ktoré prináleží do rovnomennej obce. Nachádza sa 25 km od Nového Sadu. V roku 2002 tu žilo cca 6 700 obyvateľov, z čoho bolo 88 % Slovákov. Prví Slováci prišli do Petrovca z Málinca v roku 1745 a priviedol ich Matej Čáni.

Je v ňom situované slovenské gymnázium *Jána Kollára*, (založené roku 1919 ako prvé gymnázium s vyučovacím jazykom slovenským mimo územia Slovenska a najväčšie gymnázium mimo Slovenska kde sa vyučuje po slovensky) a vysunuté oddelenie somborskej Učiteľskej fakulty. Ale nachádza sa tu aj budova Matice slovenskej v Srbsku a Galéria Zuzky Medvedovej, prvej slovenskej akademickej maliarky vo Vojvodine.

Populácia mesta Báčsky Petrovec

1961	1971	1981	1991	2002	2011
8 104	7 822	7 729	7 236	6 700	6 155

PLATFORMA vojvodinských Slovákov pre obštatie v týchto končínach

Na stretnutí 10. decembra 2016 v organizácii združenia Slováci a spolužitie a ktoré sa konalo za podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa zúčastnili: predseda SAS Michal Spevák, pomocník predsedu Kovačickej obce Jozef Toman, predseda Obecného výboru Zelenej strany v Starej Pazove a obecný výborník Vladimír Antonijević, tajomník Združenia poľnohospodárov Zelená strana Ján Ďurčák, pokrajinský poslanec a predseda strany Slováci vpred Pavel Surový, predseda Slovenskej strany Ján Paul, predseda MOMS Belehrad Ján Krivák, čestný predseda MSS a predseda MOMS Kysáč Rastislav Surový, člen VV MOMS Padina Ondrej Vlček, predseda Výboru pre kultúru NRSNM Ján Slávik, člen Obcej rady v obci Báčsky Petrovec Milan Anušiak a predsedníčka MSS Katarína Melegová-Melichová. Príspevky podané na stretnutí budú zverejnené v osobitnej brožúre a príspevky aj ďalších autorov sú do nej vítané.

Po celodennom rokovaní sa schválila platforma, ktorá sa dá na verejnú diskusiu a ku ktorej by mali svojimi podpismi pristúpiť všetky relevantné inštitúcie vojvodinských Slovákov a jednotlivci.

Súčasný stav Slovákov vo Vojvodine: ubúda nás nielen kvôli asimilácii, ktorá je nezastaviteľným procesom, ale aj kvôli masovému vyst'ahovaniu Slovákov zo Srbska a kvôli nízkemu povedomiu príslušníkov našej národnosti. Trochu porovnávacej štatistiky: pred 75 rokmi v školskom roku 1938/1939 v 136 triedach bolo 7519 žiakov. Vtedy Slovákov bolo viac ako 72.000.

V školskom roku 2014/2015 sme mali výučbu slovenčiny na 17 školách a navštevovalo ju 3.163 žiakov a pestovanie slovenčiny s prvkami národnej kultúry navštevovalo na 40 školách 680 žiakov. Po poslednom sčítaní Slovákov v Srbsku je 52.750.

Keď sa porovnajú tieto číselné ukazovatele prichádzame k znepokojujúcim výsledkom. Slovákov je menej v priebehu pozorovaných 75 rokov o 28.8 percenta a detí v slovenských triedach je menej o 48.9 percenta. Nejaké to percento možno pripísať aj menšej natalite, ale určite nie až taký obrovský úbytok.

Mladí ľudia odchádzajú zo svojich rodných končín, lebo u nás vládne veľká nezamestnanosť, ktorá je vleklým problémom. Ak vyst'ahovanie bude pokračovať takýmto tempom o 15 – 20 rokov sa zvedieme na 15-tisícovú menšinu. Ak za posledných niekoľko rokov z Kovačice a Padiny odišlo viac ako 2000 Slovákov, ak si len v priebehu tohto roka osvedčenie vybavilo zo 3000 ľudí z Báčky, je jasné, že takto každoročne ubudne niekoľko tisíc Slovákov. Bez značnejších vkladov do hospodárstva a zamestnávania v prostrediach kde žijú Slováci sa tento vyst'ahovalecký prúd nezastaví. V tomto očakávame pomoc Slovenskej republiky a použitia prostriedkov z dlhu Srbska na tieto účely.

Dozrel čas, aby Slováci v zahraničí boli rovnoprávni a rovnocenní s občanmi Slovenska a aby prichádzali po občianstvo Slovenskej republiky šahľie ako ostatní cudzinci.

Dnes máme zaregistrovaných až 5 politických strán. Sme roztriešení na márne kúsky. Aj táto platforma má poslúžiť pre vytvorenie politického minima v rámci slovenskej národnosti vo Vojvodine, čo je predpokladom zmysluplného pôsobenia.

Nemôžeme byť spokojní s používaním jazyka a písma jednak vo verejnom styku, jednak pri používaní slovenských tlačív, nemôžeme byť spokojní ani so zamestnávaním vo verejných službách: v súdnictve, polícii, armáde, štátnej správe, verejné podniky...

Zachovať slovenskú menšinu vo vojvodinských končinách bez citeľnej pomoci vlád Slovenskej republiky, Republiky Srbska a Vojvodiny nie je možné. S tým cieľom treba investovať v prostrediach, v ktorých žijú Slováci jednak do infraštruktúry a jednak do hospodárskych kapacít.

Taktiež sú potrebné zmeny v legislatívnej oblasti vo vzdelávaní, v politickej sústave, informovaní a používaní jazyka a písma: znížiť minimum žiakov pre otvorenie tried s vyučovacím jazykom slovenským, zakotviť vo volebnom práve aj právo na poslancov v republikovom a pokrajinskom parlamente, riešiť financovanie lokálnych médií v rečiach menšín, štipendovať žiakov a študentov na školách v Srbsku, keď sa rozoberá národnostná problematika netreba rozpravu o nás viesť bez nás.

Toto je prvý pokus zjednotiť Slovákov v Srbsku okolo minima spoločných cieľov a záujmov a navrhovatelia platformy očakávajú v záujme zlepšenia aktuálneho stavu menšiny, že s dobrým úmyslom platformu podporia všetky relevantné slovenské inštitúcie, spolky, združenia a jednotlivci, aby sme mohli pred štátne orgány tak doma ako aj v Slovenskej republike predostrieť naše návrhy a požiadavky ako celomenšinové.

Tézy z platformy dávame na verejnú rozpravu do konca januára 2017. Návrhy na doplnky a zmeny možno zaslať na email m.spevak@centrum.sk.

Platforma má byť prvý krokom k niečomu, k našej stabilizácii. Po Platfome by mal nasledovať akýsi Akčný plán. A akčný plán a jeho plnenie by mal byť výsledkom, že sa nám dobrý kus práce podaril.

Slováci a spolužitie, o.z.

V Báčskom Petrovci 30.12.2016

Quo vadimus

Pretože je vzdelávanie tým fundamentom, na ktorom stojí náš národnostný život úvodom príspevku sa zameriam akurát na túto oblasť. Osobitnou staťou v spolupráci Slovákov v Srbsku a Slovenskej republiky, konkrétne Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu sú štipendiá pre vysokoškolské štúdium pre našich študentov na univerzitách v materskej krajine. Slováci v Srbsku musia byť nesmierne vďační Slovensku, lebo takto aj ďalej patríme počtom medzi najvzdelanejšie národnostné spoločenstvá, ktoré v multinacionálnom Srbsku žijú. V posledných rokoch z tých mladých ľudí, ktorí odišli na štúdium do Slovenskej republiky, sa ich z generácie vrátil domov iba symbolicky počet. Nie preto, že by nechceli, ale preto, že by si doma nenašli adekvátne alebo žiadne zamestnanie. Nepatrím medzi tých, ktorí sa dožadujú, aby Slovenská republika zaviazala mladých ľudí, ktorí poberali štipendium, po skončení štúdia vrátiť sa domov. Chcem skôr orodovať o to, aby Slovenská republika o štipendiách rozhodovala samostatne. Totiž vzhľadom na to, že v Srbsku je ťažká ekonomická situácia 90 percent našich študentov keby nedostali štipendium, študovať v Slovenskej republike by nemohli. Značný počet z nich by si to z ekonomických dôvodov nemohol dovoliť ani doma. Pretože ide o prostriedky daňových poplatníkov Slovenskej republiky, pretože ide pre niektoré rodiny o priam životne dôležitú otázku, som názoru, že by komisie či komisia vymenovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu mala rozhodovať nezávisle od krajanských organizácií. Záujemcov je u nás každoročne najmenej trikrát toľko ako je štipendií, nie div preto, že zverejnenie výsledkov každoročne vyvoláva búrku. Tak by sme sa vyhli nesvárom, obvineniam a pocitom, že vedome niekto niekomu ubližuje a iných preferuje a mnohí mladí ľudia už na štarte do sveta dospelákov zažívajú traumy a pocit krivdy, či nespravodlivosti.

Treba vyzdvihnúť v oblasti školstva podporu jednak odborným seminárom pre pedagogických pracovníkov, ktoré sa organizujú v materskej krajine, jednak pobytom detí v rôznych táboroch, či v škole v prírode, čo realizujeme s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí; zabezpečenie pobytu na Slovensku pre najlepších mladých literátov v literárnej súťaži Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, či pre najlepších mladých recitátorov alebo malých hercov na Mikulášskych trhoch v Bratislave. Všetky tie aktivity, ktoré sa bazírujú na slove už či v písanej alebo hovorenej forme treba podnecovať, tých najlepších odmieňať, lebo len zachovaním materinského slovenského jazyka zostaneme tvorivými príslušníkmi slovenského národa a obstaneme v končinách, kde sa naša slovenčina udomácnila ešte pred takmer troma storočiami.

Osobitnú vďaku Matica slovenská v Srbsku vyjadruje ÚSŽZ za podporu projektu, ktorý predchádzajúce dva roky financoval kabinet predsedu Vlády SR Róberta Fica a v tomto roku sme prostriedky na kúpu školských batohov, príboru na písanie a kreslenie, zošitov pre prvákov, ktorí sa zapísali do slovenských tried, získali z ÚSŽZ. To je nielen obrovská pomoc rodinám tých prvákov, ale je to priama podpora zachovania slovenskosti v týchto končinách.

Prečo som tento môj príhovor pomenovala akurát takto? Nuž preto, že sa toto treba opytovať každodenne a hlasno. U nás v Srbsku, ale aj tu, na pôde materskej krajiny. A hľadať odpovede, ktoré nie sú také jednoduché aké sa nám niekedy zdajú alebo aké nám ich chcú sugerovať.

Quo vadimus, Slováci v Srbsku?

Od polovice minulého storočia až do rokov deväťdesiatych legislatívne a v praxi príslušníci menšinových spoločenstiev mali v Juhoslávii práva, ktoré považovali za samozrejmosť a nie všetky si ich ani využívali. Prišli roky deväťdesiate, obdobie bujnenia nacionalizmov rôznych farieb, vojnových konfliktov, obdobie vo svete nezaznamenané inflácie, keď sme všetci boli miliardármi a vskutku sme mali 1,5 až dve nemecké marky vo vrecku. Ale ani tie a také hrôzami presiaknuté roky nás nerozviali zo Srbska tak, ako roky posledné. Totiž od roku 1991 do roku 2001 nás ubudlo 7.777, čiže 11.64 percenta, v ďalšom desaťročí sa Slováci v Srbsku dostali roku 2011 na počet 52.750, čiže ubudlo nás o 6271 alebo o 10.63 percenta. Ďalšie sčítanie obyvateľstva bude o päť rokov. Nám Slovákom v Srbsku netreba však úradná štatistika, aby sme so smútkom a obavami čakali rok 2021 a ďalšie sčítanie obyvateľstva. Lebo taký úbytok obyvateľstva nebol zaevidovaný aký teraz prebieha odkedy sa Slováci prisťahovali do týchto končín roku 1745. Ak od začiatku roka do konca augusta požiadalo o osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí viac ako 2680 Slovákov zo Srbska a medzi nimi je nepatrná čiastka žiakov a študentov, je jasné, že uchádzači o osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí sú ľudia, ktorí idú do materskej krajiny za prácou, za živobytím. Nemusíme sa však iba domnievať, že je tomu tak. O tom nás presvedčia údaje o vypísaných žiakoch zo škôl, o tom nás presvedčia prázdne domy v uliciach, o tom nás presvedčia oznamy priklicované na ohrade alebo pri ceste v znení „Kuća na prodaju“ (Dom na predaj). V srbčine preto, lebo drvivá väčšina záujemcov o kúpu domov je Neslovákov.

Je to len preto, že je v Srbsku slabá ekonomika a málo pracovných príležitostí?

Alebo je to aj preto, že čím ďalej tým menej sa nám od štátu dostáva finančnej podpory pre naše vydavateľstvo, pre naše kultúrne podujatia, pre naše spolky a združenia, alebo je to aj preto, že pri štarte nášho jediného sviatku Slovákov v Srbsku v tomto roku chce politika mať hlavné slovo, či možno preto, že v pokrajinskom verejnom servise, v Novosadskom rozhlase, stále existuje snaha okliešťovať slovenský program alebo či je to možno preto, že čoraz väčšie problémy máme s výučbou slovenčiny ako materinského jazyka v prvkami národnej kultúry, ktorú by mohlo navštevovať až 1079 detí, ktoré sú v prostrediach, kde nie je výučba po slovensky, ale zmenou zákona v tejto oblasti je to tak regulované, že by väčšina rodičov museli svoje deti kilometrami prepravovať, aby mohli navštevovať tieto hodiny a ak je to iba fakultatívna výučba slovenčiny v tom prípade štát neplatí ani učiteľa, alebo či je to možno aj preto...

Tie „možno“ sa rôznia, ich počet zo dňa na deň narastá. Slováci v Srbsku vo svojich dejinách ešte nikdy neboli takto roztriešení. Máme päť politických strán a hoci sa všetky zadúšajú, že im osud Slovákov leží na srdci, čím viac máme deklarovanych ochrancov slovenskosti tým sme na tom horšie. Nielenže nám politické strany nepriniesli žiadne pozitívum ako spoločenstvu, naopak podarilo sa im rozhádať Slovákov a dostať politiku aj tam, kde jej nikdy nebolo. Ukázalo sa však, že väčšina z nich je iba odnožou dákej politickej strany a každý pokus o dialóg alebo, nedajbože, ich kritiku sa kvalifikuje ako nepriateľský čin, dokonca aj protištátne konanie.

Ani v parlamente Vojvodiny, ani v parlamente Srbska podľa platnej volebnej legislatívy my Slováci – ako aj ostatné menšiny – nemáme zaručeného poslanca ako

v susedných krajinách. Dlho sme nemali svoju politickú stranu a v súčasnosti ich máme až päť. Obávam sa, že to je priveľa na to, aby niečo na voľbách zmohli. Ak sa pravda medzi sebou nezhodnú na spoločných programových cieľoch. Ale to skôr vidím ako utópiu než ako reálnu možnosť.

Pravda, nie všetko závisí od nás samých. Či vo väčšinovom slovenskom prostredí bude za nejakým okienkom sedieť úradník, ktorý ovláda aj slovenský jazyk, či kádrové obsadenie polície aspoň približne zodpovedá nacionálnemu zloženiu obyvateľstva, či vám na pošte budú vedieť zaslať telegram, ktorého text ste napísali po slovensky, či v lokálnych samosprávach a miestnych spoločenstvách kde je úradným jazykom aj slovenčina, sú nadpisy a oznámenia aj v slovenčine, to všetko už od nás nezávisí. Ale... Ak toto iba konštatujeme, ak sa nebudeme domáhať toho, na čo máme právo, samozrejme, že k náprave nedôjde. Ak sa toho nebudeme dožadovať my, nikto iný to za nás neurobí.

Slovenská republika bola veľkorysá a zriekla sa vymáhania dlhu Srbska v prospech nás, Slovákov v Srbsku. Nie pesimisti, ale ľudia so životnou a politickou skúsenosťou hneď vtedy keď padla táto dohoda, vyjadrili k tomu nedôveru, že z toho asi nič nebude. Ono je to ešte horšie. Prakticky v tomto roku sa Slovákom nedostali prostriedky ani na tej úrovni z predchádzajúcich rokov hoci nás stále ubezpečujú, že sme na tom oveľa lepšie ako predtým. Preto by bolo oveľa účelnejšie nech si Slovensko splatenie dlhu od Srbska vymôže a potom nech ich usmerní na potreby Slovákov v Srbsku. V tom prípade by sme z tých pohľadávok niečo v dohľadnej dobe aj uzreli. Vzhľadom na to, že ide o ani nie tak zanedbateľnú sumu tá by sa dala investovať do prostredí kde ešte žijú Slováci, aby títo nemuseli opúšťať svoju postać, ale aby si mohli dôstojné živobytie zabezpečiť aj doma. Ľudia si ani predstaviť nevedia s akými pocitmi ľudia opúšťajú svoje domovy, svojich predkov na cintorínoch. Oni nie sú poberateľmi sociálnych dávok, sú to ľudia pracovití a jedinou túžbou im je zabezpečiť sebe a svojim deťom človeka dôstojný a pokojný život.

Každý kto prežil v Srbsku deväťdesiate roky, roky vojen, nevraživosti veľmi citlivo vníma každú snahu o utrnutie nejakého práva, nenáležité správanie sa lokálnej samosprávy, lebo byť menšinou je aj byť do určitej miery apatridom, a to nie je pocit, s ktorým by sa ľahko žilo.

Keď ide o Zákon o Slovákoch žijúcich v zahraničí niektoré veci by sa dali v ňom zjednodušiť: napr. získanie Osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Dokonca, mienim, že by Slovenská republika mohla každoročne udeliť občianstvo napr. desiatim Slovákom žijúcim v zahraničí na odporúčanie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Mienim, že v slovenskom zahraničnom svete sú jednotlivci, ktorí sa ešte ako zaslúžili o dobré meno Slovákov a Slovenska v zahraničí.

Pravdaže každá minca má aj druhú stranu, tak aj táto naša. Asimilácia je prirodzený proces, ale niekedy jej tempu pomáhame aj my sami. Darmo totiž budeme šermovať neviem akými cieľmi a parolami, ak si dieťa neosvojí slovenské povedomie v rodine, alebo keď ho dá rodič do srbskej triedy, to je koniec. Nikto už v ňom, alebo len vo veľmi zriedkavých prípadoch sa stane, že sa v ňom prebudí povedomie a bude sa hlásiť k Slovákom v staršom veku. Preto je veľmi dôležité ako si svoje deti vychovávame, čo im vštepujeme... Veľmi dôležité je aj to, aby sme sa dôrazne dožadovali uplatnenia zákonov v oblasti národnostných práv a používania jazykov a písem, aby sa do legislatívy dostali

riešenia, ktoré zabezpečia uplatnenia práv v oblasti vzdelávania, komunikácie, lokálnych samospráv.

Na učiteľoch je, aby lásku k materinskej reči, ktorú sme našim deťom vštepili, starostlivo pestovali. Ak však samotní slovenskí učitelia, dokonca aj takí, ktorí vyučujú slovenčinu, si vlastné deti zapíšu do srbskej triedy, akým to slúžia vzorom? Mimoriadne je dôležité, aby tí, ktorým je zachovanie slovenskosti každodenným chlebičkom slúžili príkladom, lebo ich slová o potrebe zachovávať a rozvíjať naše tradície, reč, kultúru, v opačnom prípade vyznievajú prázdno a falošne. Nápravu v tomto ohľade vidím jednak vo voľbe a v činorodom pôsobení popredných našich osobností a funkcionárov, aby sme boli ako Slováci súdržnejší, sebavedomejší, vo svojom pôsobení cieľavedomejší, aby naše deti boli aj v rodinách, ale aj v škole vychovávané a vedené k národnej hrdosti a sebaúcte. K tomuto vo významnejšej miere majú prispieť aj naše médiá. Ich úloha je v tom nezameniteľná tak v poukazovaní na pozitívne, ale aj na negatívne javy v tejto oblasti.

Naši rodičia voľakedy ani nechyrovali, že možno rozhutovať o tom, či si dať dieťa do slovenskej triedy alebo nie a so zdôvodnením, aby mu „bolo ľahšie“ zapísať ho do triedy srbskej. Pritom v tom čase keď naši rodičia (našastie) o nás rozhodovali, patrili sme v tom 23-miliónovom štáte, medzi najvzdelanejšie komunity.

Trochu porovnávacej štatistiky: pred 75 rokmi v školskom roku napr.1938/1939 v 136 triedach bolo 7519 žiakov. Vtedy Slovákov bolo viac ako 72.000.

V školskom roku 2014/2015 sme mali výučbu v slovenčine na 17 školách a navštevovalo ju 3.163 žiakov a pestovanie slovenčiny s prvkami národnej kultúry navštevovalo na 40 školách 680 žiakov.

Keď sa porovnajú tieto číselné ukazovatele prichádzame k znepokojujúcim výsledkom. Slovákov je menej v priebehu pozorovaných 75-tich rokov o 28,8 percenta a detí v slovenských triedach je menej o 48,9 percenta. Nejaké to percento pritom možno pripísať menšej natalite, ale určite nie až taký úbytok.

V priebehu storočí sme vytvorili na dne Panónskeho mora majestátne chrámy ducha a vzdelanosti, trvalé kultúrne a duchovné hodnoty. Súčasťou toho duchovna je aj naša slovenskosť. Odkazy a dedičstvo našich predkov, to je nielen cit a vnem, ale stav našej duše, každodenný postoj pre každého bytostne dôležitý, nemenný a neodňateľný. V tom má prameniť aj naša hrdosť, naša sebaúcta, naša slovenskosť. Tak tomu bolo v našich dejinách, tak tomu má byť aj v budúcnosti.

Ak sa však trend prítomný s vyst'ahovaním nezastaví, stanú sa z týchto hodnôt iba pamätihodnosti, ktoré budú navštevovať turisti a naši potomkovia, ktorým zabudnúť srdce nedovolí.

Pred 170-timi rokmi veľký Ľudovít Štúr v Slovenských národných novinách v texte **Ľeopúšťajme sa! píše: „Nič veľkého, nič pekného, nič šľachetného sa nevytvorilo bez obete, len slaboch sa k obetiam naučiť nemôže, ale duša vznešená horí po nich, lebo práve v obetiach svoju silu, svoje panstvo duch ukazuje.“**

Pre nás Slovákov v zahraničí nič väčšieho, nič krajšieho a nič šľachetnejšieho nie je ako sa snažiť žiť a konať v duchu tohto odkazu veľkého Štúra.

Katarína Melegová-Melichová
predsedníčka Matice slovenskej v Srbsku

Žijem tam kde bydlím a kde sa nachádzam

Život človeka, jeho rodiny, jeho komunity ovplyvnený je mnohými požiadavkami, nádejami, ľudskou vôľou a poznaním, osobnou zvedavosťou, pokojom a strachmi, nepokojmi, nedopatreniami, slobodou a jej opovrhnutím tiež súdržnosťou medzi ľuďmi, ich zodpovednosťou za stavy a pohyby doma, v domovine, v jej blízkom a v ďalekom okolí, To jednotlivce a spoločne trvalo predurčuje plody práce, krásy a útrapy života, mení, zatláča, udáva, okráda a bezcitne ničí ľudské ciele, hľadanie šťastia, dosiahnutie harmónie medzi ľuďmi, medzi živým bytím a neživým okolím.

Pátranie po nápravách stavu, po vhodných procesoch ich realizácie a obnovy kladov v stavoch, vyhýbanie sa úskaliam, vzájomná pomoc, podpora, návrat človeka k sebe, k dialógu so sebou a s inými súčasťou sú smerovania k radostiam a utíšaniu bôľov života, k životu a tvorivosti, k ohýbaniu ľudských nádeji a viery všade tam kde človek obýva. Tam kde tvorí, žije a zaniká.

Rozprava, dialóg, výmena názorov je mnou pozdravená a uprednostňujúca osnova dorozumievania (sa) ľudí, spolupráce s nimi, ovládania ľudských činov, citov, potrieb a osožnou kontrolou ľudskej vôle, potklania (sa) až bludenia v realite. Potom nasledujú nimi ovplyvnené a určené, prerokované a dohodnuté uznesenia aby boli prednesené slovenskými a inorečovými činiteľmi na všetky miesta rozhodovania, plánovania zajtrajška a to tak úradom Srbska ako i iným verejným činiteľom v domovine a v zahraničí. To znamená i činiteľom zo Slovenskej republiky. Mali by to byť reálne, konkrétne, krátko a dlhodobé plány činnosti, osnovy pre zveľadenie spoločenského postavenia Slovákov a občanov v Srbsku a v širom svete. Zaraďujem do takých uznesení všetky odvetvia hospodárstva, hospodárskeho života jednotlivcov, entity a spoločnosti, zamestnávanie a zamestnanosť mládeže i ľudu, podnikanie, organizovanú starostlivosť o dieťa a o ich súčasnú výchovu a starostlivosť o ich rodiny. To by malo byť uskutočňované, podporované múdrosťou tunajších slovenských a ich inorečovských spoluobčanov, predstaviteľmi organizovaných spoločenských síl a politických činiteľov, lokálnym i celoštátnym konsenzom pre výhody v sociálnom postavení, v pôsobení a v samoochrane človeka a jeho existencie.

Decentralizovanie mnohých spoločenských funkcií, finančných zdrojov a príjmov v štátnom rozpočte a iných vkladov na lokálnu samosprávu mienim, že by tu bolo dosiahnuteľné a zvýhodňujúce pre človeka, jeho združenia, pre obec, pre ľud tvoriaci nové výrobky a vzťahy v tam žijúcom spoločenstve. Áno, presadenie napriek prekážkam, a posunutie toho na občanov, na lokálne úrady moce a spravy. Oni najväčšou mierou a posúdeniami stavov poznajú prostredie, jeho potreby a majú zaväzok uplatniť zákony a v zákonoch zakotvené ustanovenia. Tak môžu, ďakujúc poznaniu reality, účinne meniť, upravovať, zdokonaľovať ľudské očakávanie a cielene splňať ich potreby. A pre občanov, ich spolky, urobiť ich hmatateľnými, ľahko dosiahnuteľnými, nevyhnutnými, pre ľudskú vášeň, predstavivosť i samozrejmi. To si, pravdaže, vyžiada vzdeleného, činného, rozhladeného, spoľahlivého, o výzvach doby a jej premenách dobre oboznámeného a na diela schopného jednotlivca. Vtedy to nebude závisieť od dobrej vôle jednotlivca, úradníka. Bude to výplodom záväzku a starostlivosti o pokrok, dobro ľudu a ich spolucestujúcich v každodennosti.

Vzdelávanie významom, vplyvom malo by dominovať a to s najvyššou úrovňou a s multimediálnou výučbou, tomu podobnou učebnou literatúrou, kádrom, vybavenosťou technickými pomôckami, nepodmieňovaním až neobmedzením práce iba počtom žiakov v materských a základných školách v bydliskách aj zo slovenskou populáciou. Žiadúce je žiakmi, študentmi v školách a na miestach praxe i preverovania ich vedností, zručností získať, nadobúdnúť uplatniteľné (odborné) vedomosti i zručnosti, ktoré sa v štátnych a v súkromných podnikoch, v ustanovizniach budú nehatene presadzovať a budú plodiť nové hodnoty, inovovať bežnú prax, tvary zúročenia vied a ľudského ducha. Patrí do toho i kultúra, ľudské správanie, estetika a etika, spravodlivosť, uplatnenie a keď to vývoj spoločnosti a ľudské poznanie vyžadujú i bezodkladné zmeny zákonných predpisov. Nesmelo by vystať nepretržité zveľaďovanie podmienok, osnov pre tvorivú a pre život užitočnú prácu jednotlivca a jeho kolektívov - prácu zabezpečujúcu predpoklady pre hmotne a duchovne bohatý dnešok a zajtrajšok, pre obstatie, pre pokrok, slobodný tiež zdravý život jednotlivca, jeho spoločenstva, reprodukciu a zväčšenie počtu rodín, ich rozkvet a trvalá starostlivosť o zabezpečenie zdravotného i iného neohrozovania bytím, jeho prácou a nim organizovaných procesov, v ľudnatosti a v rozmnožujúcej sa populácie a ňou obsadenej planéty.

Plodenie i rozmach v plánoch obohacovania života jednotlivca a inštitúcií očakávam a radím počas ich realizácie v oblasti starostlivosti o človeka, o entitu a jej trvalý rozvoj, pokrok a udržateľnosť. Zaraďujem tam i trvalú, dôvernú vzajomnú spoluprácu členov vládnych a mimovládnych organizácií: Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Novom Sade, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v Novom Sade, Slovenské vydavateľské centrum v Báčskom Petrovci, Slovenské vojvodinske divadlo v Báčskom Petrovci, zakladajúce Slovenské vojvodinské múzeum v Báčskom Petrovci, Maticu slovenskú v Srbsku v Báčskom Petrovci, Slovenskú evanjelickú a. v. cirkev v Srbsku so sídlom v Novom Sade, Rímskokatolícku cirkev a cirkvy iných veriacich, slovenské kultúrno-osvetové-umelecké spolky, slovenskú médiálnu sféru všetkých druhov a vlastníctva, združenia občanov rôznych druhov a spoločenských postavení i cieľov a politické organizácie v Srbsku. Oni majú mimoriadne významné úlohy, povinnosti a zložité funkcie; spoločne majú nielen právo ale i záväzok o činnostiach, o výsledkoch, o výkonoch vlastnej a nimi sledovanej práce oboznamovať ľud tak na lokálnom, samosprávnom, území ako aj na celoštátnej úrovni a to nielen slovenskú ale i inorečovú verejnosť a úrady.

Rozumie sa občanom, odborným inštitúciám patrí záväzok obhajoby, uskladnenie a záujemcom i dostupnosť, prístup a výskum hmotného i nehmotného dedičstva etnika.

Úlohy a funkcie tu napočítané by vytvorili, verím, osnovy pre trvalé a nikým nerušené až nespochybňujúce zabezpečenie rovnoprávnosti v účasti Slovákov v živote tunajšej spoločnosti, v plodení a vo zväčšovaní bohatstva, rozmanitosti života spoločnosti a v nej aj prehĺbenie ľudského porozumenia, spolupráce, vzajomnosti a poznania (sa). Dodalo by to nielen tej spoločnosti dokumentované správy a ponuky pre úpravy jej života, hodnôt a prání. A účasť aj príslušníkov entity na poli moce a správy v Srbsku, v ochrane práv a slobôd tunajšieho občana i jeho práva na samourčenie. Zaraďujem do toho i odchod človeka, jeho rodín z terajšieho domova a pátranie po novom domove počas migrácie a až zabezpečovania tam podmienok slobodného a súčasného spôsobu života i sebarealizácie. V zložitých a v neľahkých podmienkach života ľudu v Srbsku malo by to byť spoločné puto a možno by to mohol byť aj neľahký v podstate strategický plán pretrvania jednotlivca, jeho rodiny, kolektívu, slovenskej a iných entít.

Miesta rozhodovania sťažene prinesú plody a koristi pre človeka ak nimi vládnu sebeckosť, jednostrannosť, hluposť, nemravnosť, strata viery v človeka, ak dominuje neoboznámenosť, nepoctivosť a ignoruje sa realita. Preto na miesta spoločenského reprezentovania nenačím (z)voliť osoby samolúbe, ctiažiadostivé, politickou vôľou zotročené, kde sa ľudské city a úcta človeka znehodnocujú. To aj preto, že naše spoločenstvo, jeho uznesenia, rozhodnutia by mali trvalo poznačovať, ovplyvňovať pluralita názorov, potrieb, ohybnosť mysle i poznania, úcta človeka, majestátnosť ľudského individua v jeho jedinečnosti, dôstojnosti a vo viere.

Ciele, záujmy, prania a k tomu smerovanie (vy)žadajú (si) verejnú, ničím a nikým neohrozanú, demokratickú, argumentovanú rozpravu, súhlas občanov, súlad so zákonmi občianskej spoločnosti. Patrí do toho i kompetentnosť aktivostou-činiteľov za výkony (klady a zápory, pravdy a klamy) všetkých účastníkov, ktorí to tvoria, presadzujú, kontrolujú, uskutočňujú. Ak to (z)mení podmienky života v prospech pokroka človeka a jeho kolektívu, ich spoluobčanov, dúfam, že sa nachádzame a kráčame cestami smerujúcimi a vyúsťujúcimi k ochrane, záchove seba a rozmnoženia ľudského šťastia, spolupatričnosti a blahobytu. Každý z nás v takom činení by mal mať slobodnou vôľou definovaný podiel, mal by mu pridať vedomosti, zručnosti, rady a osobné skúsenosti. Tak by i sám ručil za osobný a osud spoluobčanov. To preto, že presadzujem stanovisko: žijem tam kde bydlím a kde sa nachádzam.

V Belehrade dňa 09. februára 2017

Vladimír Valent
Belehrad

Vladimír Valent je riadny univerzitný profesor na dôchodku. Bol a je účastníkom spoločenského a profesionálneho života Univerzity v Belehrade, univerzít a vyšších škôl niekdajšej Juhoslávie, potom súštatia Srbska a Čiernej Hory tiež v živote slovenskej komunity v Srbsku.

Potenciál dubu

Na iniciatívu združenia občanov Slováci a spolužitie (Sas) na stretnutí Fórum Slovákov, ktoré bolo uskutočnené 10. decembra 2016 v Báčskom Petrovci, dohodnuté bolo aby účastníci ktorý svoj príspevok (diskusný) vyjadrili ústne v podstate aby to napísali v písomnej forme. Ako účastník stretnutia svoj prísľub splňam.

Na úvod prečítal by som úryvok z článku z Terchovej na „stejdži“ (javisku) alebo nechajme si slovenčinu. Autor textu Jozef Banáš (uverejnený v časopise Slovensko jeseň 2016, str.13).

„Ten, kto chce akýkoľvek národ porobiť, priviesť ho do radu so sklonenými hlavami, vie veľmi dobre, že treba začať s jazykom. Ak pridete o jazyk, pridete o svoju kultúru, tradície, vieru, zvyky, spôsob komunikácie aj sebedovomie. Stanete sa trstinou, aj keď ste mali potenciál dubu.“

Slováci žijúci na týchto priestoroch, viac ako dve a pol storočia, v rôznych štátoch, s rozličnými štátmi a spoločenskými zariadeniami, vlastným pričíňovaním, zachovali si a pestovali svoj materinský jazyk slovenský a svoju národnú identitu.

V súčasnosti v daných podmienkach a spoločenských pomeroch, nie je to tak ako sme si priali, zachovať si materinský jazyk a národnú identitu.

Je zvrchovaná chvíľa aby sme si zachovali svoj jazyk a pričínili sa: rodičia detí, škôlky- základné a stredné školy s vyučujúcim jazykom slovenským, - Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny a jej výbory, Matica slovenská v Srbsku a jej miestne výbory (MOMS), Slovenskáevanjelická a.v. cirkev v Srbsku, ako i ďalšie cirkvy ktoré pôsobia v Srbsku, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, televízne a rozhlasové médiá vo všetkých prostrediach v ktorých žijú Slováci vo Vojvodine resp.v Srbsku s usmerňujú vysielania v slovenskom jazyku, novinovo vydateľská činnosť, združenia občanov Slovákov, politické strany Slovákov v Srbsku, každý jednotlivec Slováka a Slovenka, ktorému na tom záleží.

Osobitne poukazujem na výchovu a vzdelávanie v našich školách, v ktorých žiaci by mali možnosť vzdelávať sa v materinskom jazyku- slovenskom. Školské a zákonné predpisy to upravujú, v podstate prijateľne ale skutočnosťou je i to, že všetky tie práv nevyužívajú sa dostatočne. Príklad- zápis slovenských detí (obaja rodičia sú Slováci) do tried s vyučovacím jazykom srbským a v prostredí kde žijú majú plnú možnosť zapisovať sa do slovenských tried.

Následok toho, slovenský jazyk ako vyučujúci pre slovenské deti postupne zaniká v súčasnosti v prostrediach kde žije malý počet Slovákov, najprv v nižších ročníkoch základnej školy a vo vyšších ročníkoch základnej školy v úplnosti. Čo nám prináša budúcnosť?

Pridajme k tejto konštatácii prirodzenú asimiláciu, veľmi malú natalitu, vysokú úmrtnosť, v poslednom období evidentný odchod mladých ľudí so svojimi deťmi na Slovensko, alebo krajín Európskej únie, čo všetko poukazuje, že počet Slovákov žijúcich v Srbsku v nasledovných niekoľkých desaťročiach zakotvú na jednom minimálnom počte.

Podľa zákonných predpisov rodič pri zápise svojho dieťaťa už do základnej školy vyjadruje sa v akom sa jazyku bude učiť. Pre nás Slovákov ale i pre príslušníkov iných národnostných menšín je to dvojsečný meč, lebo rodičovi sa dáva možnosť zapísať svoje dieťa do triedy s vyučujúcim jazykom väčšinového národa a ospravedlnením, že už od prevej triedy základnej školy jeho dieťa učilo po srbsky a ľahšie sa mu bude pokračovať v ďalšom školení tj. V strednej škole (??).

Všetko viac posledné roky netoleruje sa práca v triedach na materinskom jazyku, ak je menej ako 15 žiakov. Keď ide o osady kde na nijaký spôsob sa nemôže dosiahnuť ten počet, žiaduce by bolo aby sa tolerovala práca aj s menším počtom žiakov ako 15.

Ak sa to robí z ekonomických dôvodov do určitej miery bolo by to i prijateľné, ak ale to má iné zámery o tom by sa muselo vážne pouvažovať.

Politická jednota- nejednota

Päť politických strán, ktoré majú Slováci v Srbsku, svoje programi a pôsobenie (ktoré nemusia byť totožné) s počtom členov aký majú, výsledky volieb na lokálnej úrovni do zhromaždenia Autonómnej oblasti Vojvodiny (AOV) a parlamentu Srbska nasvedčujú, že slovenské politické strany so svojimi kandidátmi nemajú reálne šance na úspech ak vystupujú samostatne, alebo ojedinele a preto sa stávajú príviesom silnejších politických strán.

Je však žiaduce, aby aj slovenské politické strany mali jednotné stanovisko a názory keď ide o zachovanie slovenského jazyka a národnostnej identity Slovákov žijúcich v Srbsku, v spolupráci so všetkými faktormi ktoré sa zasadzujú za to.

Čo očakávame od Vlády Srbska a Vlády AO Vojvodiny?

Aby sa uctievali zdedené práva Slovákov, ako príslušníkov národnostnej menšiny, ktorá ako v minulosti tak i v súčasnom spoločenskom živote je príkladom spolupráce s väčšinovým národom i s príslušníkmi ľudí inej národnosti, reči a viery.

Čo očakávame od Vlády Slovenskej republiky?

Pokračovať v dobrej spolupráci so Slovenskom ako materskou krajinou našich predkov s inštitúciami ako sú Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Ministerstvom školstva, Maticou slovenskou a ďalšími. Vytvoriť výhodnejší rámec na získavanie občinstva SR.

Tento textuálny príspevok a vyjadrené názory sú osobného rázu a nie vyjadrenie z pozícií, ktoré zastupujem.

Rastislav Surový

Slovák z Kysáča

predseda MO MS Kysáč a čestný predseda MSS

Robme veci lepšie

Moje stanovisko o NRSNM je také, že jestvujú aj pozitívne veci ktoré pekne fungujú pre všetkých Slovákov žijúcich v Srbsku, ale jestvujú aj veci na ktoré načim v budúcnosti dať pozor, lebo sa mi nepáčia. A nie len asi mne.

Pozitívna vec je organizácia festivalu LETÍ PIESEN LETÍ je to významný festival na ktorom máme hostí aj z druhých slovenských osád. Národnosna rada rešpektuje návrhy aj projekty a pomáha pri realizácii.

Veci ktoré sa mi nepáčia, že finančný rozpočet je naklonený regiónu Báčky a oveľa menej sa dbá na Sriem aj Banát. Taktiež na TV Vojvodina aj v Hlas ľudu najviac dominuje Bážka.

Národnostná rada sa málo bavila problémom televízie Kovačica RTVOK a táto lokálna televízia stále nemá právne veci- status riešený.

Usiloval som sa byť krátky a jasný.

dipl.ing Jozef Toman

Kovačica

Jozef Toman je námestníkom predsedu lokálnej samosprávy Kovačica pre šport a mládež.

Ekonomický rozvoj

Základný cieľ žitia Slovákov v Srbsku je ich obstatie v Srbsku.

Podmienka obstatia Slovákov v Srbsku sú pracovné príležitosti v Srbsku.

Moje odporúčania pre Národnostnú radu slovenskej národnostnej menšiny (NRSNM) a Maticu slovenská v Srbsku (MSS):

Aby pracovali podľa Stanov a Ústavy,

Aby demokraticky zlepšovali svoje Stanovy,

Aby vyjadrovali vôľu všetkých Slovákov,

Aby spolupracovali v rámci inštitúcie a širšie,

Aby verejne žiadali od splnomocnených pre tie otázky- rovnoprávnosť pri zamestnávaní, v školstve a v iných oblastiach,

Aby reagovali verejne a promptne keď sú ohrozené práva Slovákov,

Aby viedli starostlivosť o malých miestnych spoločenstvách a osadách v ktorých je málo Slovákov,

Aby pravdivo informovali (neskreslene, ani nepridávať ani neuberať).

Odporúčania Vládi Republiky Srbsko:

Aby udeľovalo subvencie podnikateľom, ktorý budú vytvárať pracovné príležitosti v našich osadách,

Aby rovnomerne udeľovali hmotné prostriedky aj v mestách v ktorých žijú Slováci,

Aby zabezpečili rovnoprávne zamestnávanie, v školstve a v iných oblastiach života,

Odporúčania Vládi Slovenskej republiky:

Aby podporovali naše inštitúcie a aktivity,

Aby otvárali pracovné príležitosti podľa vzoru na iné krajiny(zahraničné investície),

Aby prostriedky na infraštruktúrne projekty presmerovali do vytvárania pracovných príležitostí,

Aby prostriedky na kultúrne manifestácie presmerovali na podporu zamestnanosti,

Výborné politické vzťahy, ktoré sú nadštandardné, využiť na realizáciu spoločných cieľov- vytváranie pracovných možností,

Politické nesúhlasy riešiť argumentmi, poctivým dialógom, bez sprostredkovateľov, vytýčiť si jednoduchý cieľ,

Cez štátne a lokálne inštitúcie presadzovať ideu, aby sa najprv vytvárali pracovné miesta a až následne vytvárať kultúrne udalosti a manifestácie.

Záver: cez ekonomiku a hospodárstvo vybudovať silnú komunitu. Ekonomický čiže hospodársky rozvoj podmieňuje následný rozvoj spoločenstva.

Ján Krivák
Belehrad

Ako zachrániť ešte to, čo sa zachrániť dá

Hneď na úvod si dovoľm poznamenať, že ma ešte v čase keď som bol informovaný, že jednotlivci dostali pozvania na tento fórum osobne dotkla skutočnosť, že nie som v zozname pozvaných aj napriek mojím nespočetným aktivitám v minulosti a súčasným funkciám, tak v NRSNM ako i MSS. No, ďakujúc osobnej veľkej túžbe a z hody okolností som sa predsa zúčastnil a to oficiálne v úlohe predstaviteľa NRSNM, keďže predsedníčka Anna Tomanová Makanová v ten istý deň mala iné záväzky. Keďže mi fotokópia pozvania bola doručená deň pred jednaním nestihol som si pripraviť môj príhovor v písanej forme (s ktorého dôvodu som nemohol hneď po skončení jednania ani odovzdať), ale aj tak som aj ja bral účasť v príhovoroch.

Dovoľm si pripomenúť i to, že som považoval toto stretnutie za veľmi dôležité a vážne, okrem iného aj s prečítaného textu, ktorý bol napísaný v zátvorke textu pozvánky: „o 5 minút do dvanásť“. Škoda, (pomyslel som si keď na nástenných hodinách odbila 12-ta) že sa tak aj nestálo, ale naša debata začala s určitým meškaním, čo mi ten môj prvý dojem a náladu o trošku zmenšilo, ale uspokojoval som seba s myšlienkou že sa toto naše stretnutie začalo tak, ako bolo napísané. K mojej spokojnosti určite dopomohol aj chutný obed pozostávajúci z tradičného jedla - krumplí na ťapši zo sedliackej pece v tradičnom priestore, kde sa uskutočnilo aj samé stretnutie v starorodičovskej izbe Michala Speváka.

Navrhujem, aby sme tak, ako čo aj naši poprední predkovia keď sa našli pri podobnej potrebe riešenia svojich páľčivých problémov začali aj mi so spoločnou myšlienkou, že je naozaj len zopár minút do dvanásť keď je potrebné dať si znovu a znovu hlavy dokopy. Len si pritom musíme dať pozor, aby sme ako ten Don Kichot neútočili na veterný mlyn, ale aby sme múdre a premyslene ťahali za spoločný koniec povrazu. Pri tom by sa za rozdiel od súčasného stavu mala prejavovať vzájomná tolerancia. Mali by sme každý zo svojej pozície bez rozdielu na politickú a inú orientáciu chrániť, hájiť a neustále sa dožadovať o naše spoločné práva a záujmy za cieľom spoločnej prosperity našej všeobecnej slovenskosti na týchto priestoroch na ktorých už toľké roky pretrvávame. A, čo nám to v súčasnosti vlastne hrozí nášmu ďalšiemu pretrvávaniu?! Či globalizácia tohto sveta, či asimilácia zapríčinená rôznymi dôvodmi a najmä ekonomickým, alebo niečo tretie?! Zdá sa mi že všetko napočítané a aj nenapočítané. Prístup k riešeniu by musel byť vedecký a strategický. Čiže najprv by sme museli zmapovať všetky skutočné dôvody a na základe toho urobiť stratégiu s vedeckým prístupom postupného riešenia vecí. Uvádzam príklad s vlastnej skúsenosti: Často kráť som sa pri mojich prácach na poli kultúry v prostrediach obývaných Slovákami stretol so skutočnosťou, že sa príliš veľký počet našich Slovákov bez ohľadu na veľkosť prostredia v ktorom žijú akoby hanbili za svoj pôvod pri čom svoju slovenčinu posúvajú do druhého plánu. Následky s toho si uvedomujú iba vtedy, keď potrebujú doklady ako čo je preukaz Slováka žijúceho v zahraničí a tomu podobne. Vtedy sa spamätajú na svoje hriechy, ktoré

si na skutku aj uznávajú že mali svoje deti (a v niektorých prípadoch aj seba) zapisovať v škole do tried s vyučovacou rečou slovenskou atď. Neskôršie som zistil, že tu ide najmä o tých, ktorí okrem iného aj nepoznajú dostatočne svoje dejiny pri čom nevedia, že sa vlastne nemajú za čo hanbiť, ale naopak majú byť hrdí na svoj slovenský pôvod, na svoju kultúru ako i na to, že sme mi tunajší Slováci ocharakterizovaní ako ľud pracovití a čistotní. Okrem toho sme vždy boli lojálni ku väčšinovému národu a nadovšetko mali vo svojich radoch takých popredných osobností, akým bol aj Pavel Jozef Šafárik, ktorý nie len ako iniciátor, ale aj ako

jeden zo zakladateľov, ba dokonca aj ako prvý riaditeľ až 14. rokov prvého srbského pravoslávneho gymnázia v Novom Sade zanechal hlboké stopy vo vzdelávaní intelektuálov väčšinového národa. Samozrejme, že okrem neho treba spomenúť i prvých profesorov na gymnázium v Srijemských Karlovciach, ako i na ostatné popredne osobnosti Slovákov, ktoré v značnej miere pomohli v prosperite školstva a kultúry a v iných oblastiach väčšinového národa. Takže s toho aspektu sa vôbec nemáme za čo hanbiť. Aspoň tieto a podobné údaje by mali poznať a mať ich na zreteli, tak naši Slováci, ako i príslušníci väčšinového národa a potom sa navzájom budeme poznať a k tomu sa niektorí naši Slováci aspoň hanbiť nebudú... Ale vráťme sa k našej téme... Všetky v pozvánke uvedené tézy k spomenutej téme by som zhrnul do zopár viet: Dajme si všetky múdre a triezve hlavy do kopy za spoločným cieľom záchranu toho čo sa ešte v týchto pohnutých časoch zachrániť dá. Do spomenutej kopy nemôže

patriť ani jedna egoisticky nastrojená hlava, ktorá okrem usadenia svojho zadku do kresla ktoré mu prináša dočasný blahobyť o nič iné nemá záujem a najmä keď ide o riešenie závažných spoločných otázkach s ktorých už boli niektoré aj spomenuté. Aj keď sa nám zdá, že je tomu opačne, nezabúdajme na skutočnosť, že také osoby sa obyčajne iba povrchovo

bavia niektorými otázkami, ktoré im zase vyhovujú len pokým majú s toho vlastný osôh. „Nezdravé ovocie sa vždy musí vyradiť od toho zdravého...“ Takže, múdre a premyslene treba ťahať za spoločný koniec povrazu a pri tom za rozdiel od súčasného stavu musíme prejavovať vzájomnú toleranciu. Každý s nás musí zo svojej pozície a úrovni bez rozdielu na politickú a inú orientáciu chrániť, hájiť a neustále sa dožadovať o naše práva a záujmy za cieľom spoločnej prosperity a zachovaní našej hrdej slovenskosti na týchto priestoroch na ktorých už toľké roky pretrvávame. Teda, buďme predovšetkým hrdý a pyšný na svoju Slovenskosť a chovajme sa kresťanský, aby nás naše budúce pokolenia nespomínali po zlom, ale aby nás aspoň tak spomínali, ako čo mi spomíname našich predkov.

„Stretajme sa, aby sme na seba nezabudli a tak zabudnutí aby sme sa nestratili...“

Ján Slávik
predseda

VPK NRSNM a VPK MSS

Len vpred, smelo vpred

Vážené dámy, páni a ctení hostia,
som veľmi rád, že dnes môžem byť tu medzi Vami.

Hlas národa je pre nás rozhodujúci a NADOVŠETKO si vážime prejavenu dôveru. Je to pre nás jasný signál, že všetko čo robíme má podporu SLOVENSKÉHO NÁRODA. Že je to tak je svedčí aj pohľad na Vás, medzi nami sú dnes, ctení hostia zo všetkých troch vojvodinských regiónov Slováci z Báčky, Slováci z Banátu. Slováci zo Sriemu a z Belehradu.

Balzak povedal do spoločnosti treba vpadnúť ako guľa z kanóna, alebo sa ta vkradnúť ako mor. SLOVÁCI VPRED! vpadli ako poriadna guľa z kanóna a za dva mesiace práce bez toho aby sme sa navzájom poznali dosiahli sme perfektný výsledok a to 30% hlasov Slovákov. SLOVÁCI VPRED! Suverénne vyhrali v mnohých osád s 50% podporov občanov a to svedčí o reputácii Vás všetkých. Tí čo počas sa 15 rokov vkrádali ako mor medzi Slovákov pustili hlboké korene. Riadia sa len osobnými záujmy, mocou a peniazmi. odkazujeme im s úsmevom nezastavia nás! Snažili sa nám podlomiť nohy, vyhrážali a zastrášovali nás, slúžili sa tými najhoršími a zákernými praktikami a neuspeli! SLOVÁCI VPRED! im vystavili poriadny účet. Môžem z istotou povedať, dnes po roku tvrdej našej práce, so sloganom poctivo, spravodlivo, čestne a transparente, keby sa dnes konali voľby do národnostnej rady (NRSNM) suverénne zvíťazíme!!

A zamysleli ste sa prečo je to tak? Preto lebo pred ČERVENÝM OHNIVÝM DRAKOM sme nepokľakli, nezapredali sme sa za 100 euro a ostali verný svojej ľudskosti, morálnej integrite a ideám ako je pravda a spravodlivosť. Čistého srdca a bez strachu sme začali Slovákom hovoriť pravdu, hovoriť o problémoch, čo sa robí zle za chrbtom slovenského národa, alebo ešte horšie v mene Slovákov, ako sa správajú tí - slovenskí funkcionári čo nás zastupujú už 15 rokov a majú po 4,5,6,7,8 funkcií, o ich nedemokratickom, bezočivom a arogantnom správaní, o porušovaní zákonov a zákonných práv na verejné informácie, zneužitíach v slovenských inštitúciách, korupcii, najväčšej cenzúre ktorú doposiaľ poznáme, zahadných podpisoch a famozných zmluvách. Pýtame sa ich, prečo skrývajú od nás ako trovili štátne peniaze? Čoho sa boja, ak robili všetko správne? Žeby sa báli trestu ktorí ich aj tak neminie?

Alebo chcú prikryť korupciu, kupovanie politického vplyvu (v kultúrnych a ženských spolkoch, združeníach, asociáciách) za štátne peniaze, zneužitia v hromadení funkcií, zneužití funkcií verejného činiteľa a ostatných korupčných a zákonných prehreškov voči SLOVENSKÉMU NÁRODU. Pandorinu skrinku sme rozbili, ale hydry neposlali do politického dôchodku.

K roztrieštenosti Slovákov prispeli rôzne politické strany v ktorých Slováci boli počas 15 rokov a pozerali len svoje osobné záujmy a výhody, záujmy svojich politických strán a nepracovali pre slovenský národ. My Slováci slúžili sme im iba ako volebné teleso a chodili si medzi nás robiť promóciu. a nasľubovali nám Slovákom hory doľu a zostali len prázdne sľuby. SLOVÁCI VPRED si dali jeden veľký cieľ a to SPOJIŤ SLOVÁKOV. Slováci spolu sme silnejší. Iba spájaním môžeme byť silný a akceptovaný partner. Len SPOLU ZJEDNOTENÍ A SILNÍ si môžeme vybojovať lepšie postavenie v

štáte. Preto naše dvere sú otvorené pre všetkých ľudí dobrej vôle, ktorí chcú riešiť problémy nášho slovenského národa.

Sme strana Slovákov žijúcich v Báčke, Banáte, Sriema a v Belehrade. Chceme dať šancu novým tváram, ale aj skúseným a mladým ktorých nikto nechcel zapojiť a prepustil ich napospas zákonu džungle. Vedomí sme si, že robiť pre verejný záujem je vždy ťažšie. My dnes si volíme ťažšiu cestu. Budeme aktívne obhajovať národnostné záujmy a práva Slovákov na území Vojvodiny a Srbska. Lebo ak sa nebudeme starať o svoj slovenský národ tak zanikneme vo Vojvodine. Sme svedkami každodenné odsťahovania Slovákov z Vojvodiny za prácou a lepším životom do zahraničia.

Bez boja o ekonomický rozvoj slovenských osád sme za 50 rokov odsúdení my Slováci na zánik. Preto spolupráca so Slovenskou republikou je nutným krokom k obstatiu Slovákov vo Vojvodine. Chceme vytvárať mosty spolupráce. Cieľom nám je prilákať slovenské firmy ako aj iné zahraničné a vytvoriť pracovné príležitosti práve v slovenských osadách. Na tejto ceste podporujeme aj vstup Srbska do Európskej únie, lebo sme si vedomí, že sa prístupom otvárajú mnohé investície v Srbsku, ktoré sa aj my Slováci musíme uchádzať.

Musíme podporovať a zachovávať svoju slovenčinu, slovenskú identitu a hrdosť, pestovať reč a písmo, kultúru a tradíciu a vieru. len spolu zjednotení si ľahšie môžeme vydobýjať zdedené národnostné práva podľa ústavy. Naším cieľom je nastaviť čestné pravidla hry u Slovákov vo Vojvodine tak aby všetko bolo transparentné, aby sa vedelo kam ide každý dinár, t.j. peniaze, všetkých nás daňových poplatníkov. **ABY SA ODSTRÁNILO RODINKÁRSTVO, KLIENTELIZMUS, ZNEUŽÍVANIE FUNKCIÍ A MOCI** a aby sa prestalo so 15 ročným systémom tak ako sa doteraz robilo. Verím, že raz príde aj taký čas keď slovenské media bude smieť zverejniť zmluvu Anny Tomanovej-Makanovej, ktorú si podpísala sama so sebou, s jej manželom a s ostatnými kamarátmi alebo politickými kolegami, že sa zverejnia všetky dokumenty o kauzách ako Múzeum Vojvodinských Slovákoch a iných prešľapoch a problémom ktoré sa udiali za posledných 15 rokov, a o nich sa mlčalo alebo sa skrývali pod koberec.

Aby slovenský národ ozajstne raz videl a pochopil kto ich to zastupoval, klamal a ako zle a neodborne robili a koľko peňazí dostávali a strovíli neúčelovo za posledných 15 rokov. A potom to potom bude pravá transparentnosť!

Nebyť Vás tu všetkých, ktorí tu dnes sedíte, niet ani **SLOVÁKOV VPRED!** Preto sa vám zo srdca poďakujem na prejavenej veľkej dôvere a podpore. Poďakovať sa musím aj mojim rodičom mame a ockovi ktorí veria vo mňa a nakoniec najviac ďakujem mojej manželke na veľkej trpezlivosti a podpore.

Pravda víťazí!

Preto Vás všetkých z tohto miesta vyzývam do boja, aby sme spolu zabojovali o lepšie zajtra aj keď vieme, že nás ešte čaká trnistá cesta.

A preto iba **VPRED!** A len vpred, a smelo vpred!

Pavel Surový
predseda strany Slováci vpred!
riaditeľ KC Kysáč
poslanec v parlamente AO Vojvodiny

Boj o kúsok zeme

Celá história ľudského rodu je boj o kúsok zemi. Ten boj pretrváva i na Dolnej zemi na ktorej sociálna a spoločenská situácia našej menšiny vo Vojvodine upozorňuje naše relevantné inštitúcie i slovenské, aby sme sa konečne prebrali a pozreli kritickej situácie do očí. Doteraz sme nemali vizionára na dobre platených kreslách, ktorý by zohľadnil našu neľahkú situáciu a začal zachraňovať to čo sa len dá. A strácame ohromne veľa: strácame obyčajného človeka- robotníka, strácame naše školy, pohltila nás globalizácia a obrovská asimilácia, stráca sa naša reč, ale stráca sa aj kúsok zemi, ktorú naši predkovia tak horko ťažko dobýjali, šľachetnili a milovali ako vlastnú už takmer 300 rokov.

Treba nám:

1. Bojovať pre zmenu volebných zákonov a za práva národnostnej menšiny aby sme mohli voliť priamosvojich zástupcov do parlamentu.
2. Formovať Zväz Slovákov ako strešnú organizáciu všetkých subjektov politiky našej menšiny. Táto organizácia by mohla overiť a navrhnúť kandidátov na poslanca do štátneho parlamentu (do Republiky) a do parlamentu AO Vojvodiny (do Pokrajiny) ako voľu svojho národa. Podobne by i ostatné menšiny mohli paralelne s nami žiadať podobné práva.
3. Získať pozitívnu volebnú diskrimináciu v novom zákone o menšinách. V zákone by muselo byť presne napísané že diskriminácia skutočne umožňuje a všetkým plnoletým, aby hlasovali dvakrát:
 - a) Prvý krát volič by hlasoval ako i doteraz pre rozličné politické subjekty v krajine,
 - b) Druhý krát hlasuje na druhej menšinovom volebnom lístku pre zväz Slovákov a to verejne menom, priezviskom a uvádza aj adresu odkiaľ je.
4. Volebný zákon by presne určil koľko tisíc voličov zapísaných v zozname je potrebné aby sa zvolil poslanec do Republiky resp. do Republiky. Príklad za poslanca do republikého parlamentu 20 do 30 tisíc hlasov, za dvoch poslancov od 40 do 60 tisíc a pod.
5. Menšie etnické spoločenstvá by spoločne volili jedného poslanca do Pokrajiny a jedného do Republiky.
6. Zväz Slovákov ako i všetky ostatné menšiny by mali zagarantovaného svojho predstaviteľa v orgánoch moci. Dnes toto nemáme. Občania by priamo vedeli kto je zodpovedný pre problematiku menšín.
7. Po formovaní Vlády Srbska a Vlády AO Vojvodiny premiér by pozval predstavitel'ov menšín na rokovanie. Poslanci menšín by žiadali splnenie požiadaviek menšín v písomnej forme. Prepokladá sa že 20 do 40 takých hlasov poslancov by malo veľkú váhu. Pritom nie je dôležité či by premiér bol z pravicovej alebo ľavicovej strany.
8. Volebným zákonom by sa presne vymedzilo ktoré sú kompetencie- právomoci Národnostnej rady.
9. Zväz Slovákov by mal kompetencie ako strešná organizácia ľudí aby hájil proporčné zastúpenie v zastúpeniach na úradoch ako sú lokálne samosprávy (Opštiny), súd, škol, policajný zbor, vo verejných komunálnych podnikoch, a ZS by mal úlohu zabezpečenia priamych zahraničných investícií.

10. Strešná organizácia menšín sa bude starať aby sa mohli formovať triedy pre žiakov popríncipe ako aj pre väčšinový národ. V prai trieda aj za 5-6 žiakov nieiba pre15 ako je tomu dnes.
11. Naše gymnáziá by mali reformovať tak aby sa pripravovali podľa súčasných a moderných trendov. To znamená že okrem slovenčiny a srbčiny by sa povinne učili dva svetové jazyky- angličtinu a nemčinu. Tiež by sme privítali aby sa fyzyku alebo chémiu učili vo svetomom jazyku.
12. Štúdium slovenčiny by sa mal reformovať tak, aby bol na Filouofickej fakulte Nový Sad dvojodborový. Príklad slovenčina-angličtina alebo slovenčina-dejiny a podobne. Bola by to ohromá výhoda pre absolventov pre ich zvýšené možnosti uplatnenia. Ako odborník pracoval som viac krát na reformách a to sa dá realizovať hoci niektorí profesori budú proti. Ved dvojodborové štúdium sú časte aj v Belehrade aj v Bratislave.
13. Investície súnevýhnutné pre život
Keďže je nezamestnanosť naším najväčším problémom z ktorého pramenia potom aj iné problémy a za výsledok máme vyst'ahovanie, depopuláciu, a asimiláciu. Tento problém nezamestnanosti si vyžaujú veľkú pozornosť a svornosť našich zodpovedných dejateľov a inštitúcií menšín
14. Súrne je potrebné, aby sa naši politický menšinový predstavitelia rokovali s Vládou SR o probléme nezamestnanosti. Keďže je Slovensko známe že vyrobilo 1 mil. automobilov to znamená, že tisíce malých dielcov sa mohlo vyrábať v našich prostrediach. Ved máme aj majstrov aj dobrých robotníkov. Príklady z minulosti: V Padinebola vyrobená oceľová loď pre zahraničného zákazníka. Keďže riekynemáme loď sa transportovala po cestách až do prvej rieky. A lokácie pre budúce továrne by mohli byť Kovačica- Padina (Banát), Petrovec, Kysáč, Selenča (Báčka), Stará Pazova (Sriem).
15. Vláda Republiky Srbsko pre zahraničných investorov má celé balíky výhod. Za každé novovytvorené pracovné miesto Vláda dotuje 7 tisíc eur! Využite túto šancu.
16. Vo Vojvodine aj 'dalej bude rásť nezamestnanosť lebo rozvojom techniky a technológií potrebných robotníkov bude čoraz menej (robotizácia).
V poľnohospodárstve bude pracovať iba 5% pracovno schopného obyvateľstva.
17. Menšinoví vedúci musia veľmi tvrdo bojovať aby nám lokálne médiá nezanikli lebo majú veľký význam pre menšinu.
18. Potrebné je formovať agentúru pre zoznamovanie občanov a organizovanie svadby, lebomáme veľa slobodných ľudí a to nie len starších...

Organizátori tejto ideí o Platforme a Akčnom pláne na záchranu našej komunity musia veľa pracovať, aby osobným presvedčovaním na zboroch občanov po dedinách platforma zažila.

Prof. Dr.sc. Andrej Hriešik

Kovačica

Bude ešte komu pomáhať?'

Míľníkmi doby Slovákov žijúcich v Srbsku sú: obnovená činnosť Matice slovenskej v Juhoslávii (MSJ) dňa 5. augusta 1990, následne obnovené Slovenské národné slávnosti v roku 1992, a aby si niekto nemyslel, že sme mali ustlané na ružiach, ďalšie skutočnosti sa môžete dozvedieť aj z knihy *Zlé časy* (Kultúra, 2006). V roku 2004 sme zo zákona dostali akúsi našu kultúrnu autonómiu v podobe Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny (NRSNM), a tým pádom činnosť MSJ bola marginalizovaná. A v tej NRSNM neraz za 12 rokov sa činnosť scvrkla na úzke stráničke politikárčenie, bez priameho „ťahu na bránu“.

V roku Pána 2013, 29. marca (na Veľkú noc) sme s cieľmi zvrátenia tohto negatívneho stavu našej komunity založili združenie občanov **Slováci a spolužitie (Sas)**, aby naša činnosť mala právny rámec a strechu, pod ktorou sa zoskupia podobne zmýšľajúci ľudia. **Mali sme zopár projektov, ktoré sme úspešne realizovali s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (USZZ): Stoly národnej jednoty – Ako ďalej Slováci v Srbsku** (2014), dokumentárny film **Slováci v Srbsku – Čo sme, kto sme a kam ideme** (2014), dokumentárny film **25. výročie obnovenia činnosti Matice slovenskej v Juhoslávii** (2015), **Fórum Slovákov** (2015). A aj takto sa dobré veci podarili! Dokumentárny film *Slováci v Srbsku* bol dokonca zaradený na Prešovský filmový festival.

Občianske združenie *Slováci a spolužitie* urobilo veľký kus práce na poli propagácie slovenskej kultúry ale aj demokratizácie spoločnosti. Otvorenou debatou sme zverejňovali fakty a neraz upozorňovali na anomálie v našej spoločnosti. Nemysleli sme na seba, ale na národ a na to čo necháme našim potomkom. Odhalili sme pravdu a pravdy, dokonca aj srbské súdy nám dali za pravdu. Robíme to preto, aby naša kritika priniesla niečo dobré pre všetkých. A v tom je „pes zakopaný“. Po našich prejavoch a vystúpeniach si mnohí ľudia dali prst na čelo. V poslednej navštívili nás mnohí politici, okrem iných aj predsedníčka srbského parlamentu Maja Gojković.

Trošku sa zmenila klíma medzi krajanmi po celoštátnych voľbách v roku 2016, čo musíme uznať, že bolo už veľmi potrebné. Máme tím vzdelaných a umných ľudí, ktorí pripravujú **Platformu na záchranu Slovákov v Srbsku**. Konkrétne veci, bez „kvetinkových rečí“, „priamy ťah na bránu“. Platforma bude obsahovať stratégiu, akési východiská. Aby sme zachránili to, čo sa ešte zachrániť dá.

S podporou USZZ pripravujeme **Fórum Slovákov 2016** (v decembri), na ktorý Vás srdečne pozývame. Bližšie detaily Vám pošleme dodatočne, diplomatickou cestou. Pripravujeme projekt dokumentárny film **Ako sme obnovili Slovenské národné slávnosti (SNS) v roku 1992** (pracovný názov), a uvažujeme aj nad dokumentárnym filmom o Zlých časoch na podkladoch z rovnomennej publikácie. Na realizáciu projektov potrebná je podpora USZZ. Doterajšiu spoluprácu s USZZ hodnotíme ako dobrý začiatok a v budúcnosti bude v tom smere treba pokračovať. Len spoločnými silami sa nám podaria dobré veci pre všeobecné dobro národa.

O všetkých otvorených a páľčivých otázkach našej spoločnosti hovorím otvorene na Slovenských národných slávnostiach (SNS) v Petrovci počas snemovania matičiarov už posledných 15 rokov. Všetci konštatujú, že mám kus pravdy, ale nič sa následne nedeje. Otvorenosť a úprimnosť ma neopustila ani tentoraz v Bratislave.

Sklamanie. Očakával som aspoň prijatie u vysokých štátnych činiteľov (prezident alebo premiér) tak ako kedysi keď podobné podujatia organizoval Dom zahraničných Slovákov (DZS). Keď absentovala hlava štátu a premiér, aspoň jeden minister z Vlády SR tu musel medzi nami byť. Kľúčové sú inštitúcie v SR a my Slováci žijúci v zahraničí sa môžeme navzájom povzbudzovať a tlieškať si, ale nám de facto a de jure môže pomôcť iba exekutíva Slovenskej republiky.

Rapidný pokles. Trend ktorý máme v komunite Slovákov žijúcich vo Vojvodine upozorňuje, že takým tempom o 15-20 rokov z terajších 50 tisíc Slovákov bude tam žiť iba 15 tisíc. Na toto upozorňuje graf prof. Babiaka z publikácie Ako ďalej Slováci v Srbsku ? (Slováci a spolužitie, 2014).

Chlebová podstata. Zachrániť sa môžeme iba pomocou chlebovej podstaty, t.j. ak bude pracovných príležitostí a mládež zostane žiť v rodisku.

Otcova roľa. Privatizácia štátnych podnikov neprinesla žiaden pokrok. Naopak. Za posledných 16 rokov v takzvaných demokratických zmenách prišli sme o svoje práva, privatizácia nás úplne vyšachovala a zostali sme bez práce, podľa údajov až 7000 ľudí v našej komunite prišlo o prácu. A následne sa pohla vyst'ahovalecká lavína na Slovensko a do tretích krajín. Odišlo nám 6500 ľudí, odišli prevažne mladí, školení občania, odišla mladosť a stále odchádza. V Petrovci je viac než 150 domov na predaj. S domom predajú aj otcovu roľu a viac sa nevrátia.

Pauperizácia. V jedinom okrese v Srbsku v ktorom Slováci tvoria cez 2/3 obyvateľstva v Báčskom Petrovci pracovných príležitostí aj ďalej niet, pokračuje sa v postupnom ochudobňovaní komunity, pokračuje sa pauperizácia (ochudobňovanie). Na úrovni lokálnej samosprávy samé negatívne veci ako bola nespravodlivá komasácia a nezákonné samozdanenie. Vlastné vedenie bolo najväčším nepriateľom vlastného národa. Slováci a spolužitie vybojovali zrušenie komasácie a právne dotlačili vedenie okresu, aby občanom vrátili neoprávnene vyberané prostriedky na samozdanenie. Slováci a spolužitie poskytujú bezplatnú právnu pomoc občanom. Zodpovednosti aj ďalej niet a nemalú časť viny na tomto stave majú naši hodnotári, ktorí zastávali vysoké štátne a politické funkcie v Demokratickej strane a nepodnikli nič, aby zastavili nespravodlivosť.

Nejednota. Na 50 tisícovú komunitu máme zaregistrovaných päť politických strán s prefixom „Slováci“ či „Slovenská“. Pritom naši ľudia volia aj iné politické subjekty. Roztrieštení sme na márne kúsky.

Teraz alebo nikdy. Sami si nepomôžeme, pracovné príležitosti nevytvoríme, ale riešenie existuje. Ekonomické investície zo Slovenska by nás mohli zachrániť. Slovenský kapitál by mohol zavítať do Vojvodiny do slovenských prostredí, kým ešte tam sú. Sotva, že

podnikatelia na Slovensku budú mať lepšie momentum na príchod do Vojvodiny, lebo: politické vzťahy Slovenskej republiky a Srbska sú veľmi dobré a podmienky na podnikanie prajné. Pritom slovenskí podnikatelia môžu využiť jazykovú a inú znalosť miestnych Slovákov.

Orbanizácia. Zoberme si príklad Maďarska – majú rôzne formy a spôsoby pomoci svojim krajanom. Stačí monitorovať Budapešť, odkukať ich formu mechanizmu činností, trochu modifikovať ich modely a všetko by bolo inak aj u nás.

Čakáme na Godota. Podpredsedovia vlády SR Miroslav Lajčák a podpredseda vlády Srbska Ivica Dačić v roku 2012 v Petrovci sľúbili, že peniaze ktoré Srbsko dlží Slovensku usmernia na slovenskú komunitu žijúcu v Srbsku. Boli sľubované také sumy, že sme sa obávali čo s toľkými peniazmi urobíme? Horkýže. Čakáme na sľub, ktorý neprichádza. Aj dnes samozrejme ešte stále žiadne prostriedky nie sú.

Občianstvo. Dozrel čas, aby všetci Slováci boli konečne rovnocenný a rovnoprávny bez ohľadu kde žijú. Myslím si, že by potrebovali štátne občianstvo a nie Osvedčenia. Ako mi povedal jeden krajan: Občianstvo chceme- osvedčenia nepotrebujeme! Aj v Preambule Ústavy SR píše: „My národ slovenský...“

Vízia. Slováci a spolužitie (Sas) v decembri 2016 pozve všetkých relevantných národných dejateľov na Fórum Slovákov 2016. Pokúsime sa urobiť Platformu na záchranu Slovákov v Srbsku. Pravda za predpokladu, že sa zídeme a dohodneme. Potom následne zašleme našu Platformu aj do Belehradu (Vláda Srbska), aj do Nového Sadu (Vláda Autonómnej oblasti Vojvodiny) aj do Bratislavy (Vláda SR).

Keď sme sa my Slováci zo zahraničia v Bratislave zišli 28. októbra 2016 aj nebo sa nám radovalo- svietilo nám pekné teplé jesenné slniečko. Už deň po pršalo nám a príroda plakala, že sa lúčime. Ale na odchode predsa nám zas zasvietilo slniečko. Boh nám žehná našu cestu a našu misiu. Mám nádej, že sa stretneme znovu o dva roky s pozitívnejším myšlienkami a príbehmi o naplnených plánoch a víziách.

Michal Spevák

predseda

Slováci a spolužitie (Sas)

Michal Spevák bol prvým predsedom obnovenej Matice slovenskej v Juhoslávii (1990-1996), následne si založil Starorodičovskú izbu (1999) ozajstný skôst našej minulosti, robí chýrečné petrovské štipľavé klobásy (víťazná medaila z roku 2003 svedčí o ich kvalite) a vyrába aj domácu pálenku z moruše (dreveneja jahody). V roku 2013 založil organizáciu Slováci a spolužitie (Sas).

Kalkulanti a mlčanie

Politika vedúcich slovenských inštitúcií v Srbsku od roku 2008 do dnes nebola dobrá, lebo nereagovala na kľúčové problémy, na ktoré reagovať musela. Tu predovšetkým myslím na Národnostnú radu slovenskej národnostnej menšiny (NRSNM), Maticu slovenskú v Srbsku (MSS), ale aj na lokálne administrácie (okresy a mestá v ktorých žijú Slováci). Lebo my, ako obyčajní ľudia slovenskej národnosti sme ich vyzývali na reakciu s našimi páľčivými problémami a to ihneď na začiatku problému sme avizovali, ale „naše“ kľúčové a strešné inštitúcie vôbec nereagovali. Aj keď viac ako polovici tunajších Slovákov bola ohrozená existencia aj základnú ľudské práva ako napríklad právo na zdravé a čisté životné prostredie. Diskriminácia, šikanovanie, ponižovanie a vysmievanie Slovákov, ktorí bojovali, aby zachránili svoje práva boli časťou akejsi verejnej kampane. Mali sme prítomné nátlaky cez médiá a cez súdy, a to trvá aj dnes. Vedenie v NRSNM neprejavilo žiaden záujem zastáť na stranu ohrozených príslušníkov slovenskej menšiny. Dôvod by mohol byť že najviac inštitúcie Slovákov finančne priamo závisia od vládnych štruktúr. Vedenie NRSNM je časť politickej strany (väčšinovej) a oni mali takú politiku, tej politickej strany, a nesmeli, alebo nechceli zastupovať záujmy príslušníkov spoločenstva ktoré mali akože zastupovať a chrániť. Tým pádom práva Slovákov sme mali zmenšené a na konci nahromadených problémov, teraz tu máme ako následok masovú migráciu preto, že sa ani jedna továreň nezachovala. Vyše 10 000 Slovákov žijúcich vo Vojvodine ostalo bez práce a tým pádom na ulici.

Ako začala fungovať NRSNM nám Slovákom sa začalo vodiť čoraz horšie. Opakujem podľa mňa na vine je predovšetkým NRSNM, ale aj MSS a lokálna samospráva, lebo nezachránili zdedené práva a slobody Slovákov. Slovenská strana od roku 2008 bojovala za práva slovenskej národnostnej menšiny. Tajný plán postaviť sklad a továreň za spracovanie a uskladňovanie nebezpečného odpadu pre známeho mecenáša v Kovačici nás vlastne zjednotil. Zjednotil nielen Padínu a Kovačicu, ale solidárne zjednotil celý región. Organizovali sme protesty proti tomuto rozhodnutiu. Dokonca uskutočnili sme aj obecné referendum v decembri 2012 na ktorom až 99 percent občanov okresu Kovačica hlasovalo proti rozhodnutiu obci stavať továreň. Až 23 dní sme blokovali budovu obce na proteste bolo na desať tisíc ľudí a dokonca aj 200 traktorov ktorými sme zavreli obec. Týmto gestom ako obyčajní občania sme ukázali, že môžeme bojovať a vybojovať sa za spravodlivosť. Postavenie nebezpečnej továrne by ohrozilo celý kraj južného Banátu, poľnohospodárstvo, ekológiu a zdravie občanov, a preto sme to nedovolili. Zaráža nás iba to že v NRSNM a v MSS, nik na tento veľký životný problém príslušníkov našej menšiny nereagoval. A dlhých šesť rokov trval náš boj s nimi, s mecenášmi vládnej strany a s vtedajším okresným vedením a vtedajším vedením AO Vojvodiny (2008-2016). Prax nám odhalila pravdu, že nebezpečné je keď v NRSNM sedia vedúci, ktorí sú politický ofarbený. Tým pádom oni nereagovali a nebojovali za svoj národ, ale odvracali oči od problémov, ktoré zasiahli Slovákov. Okrem kauze nebezpečnej továrni (kauza JUNIRISK), mali sme kauzu aj ohľadom odvozu komunálneho odpadu (kauza BRANTNER). Až 4000 domácností bolo súdne stíhané a to preto, lebo sa proti občanom prisahali: lokálna samospráva- komunálny podnik a tiež súdy konali v neprospech národa.

Uložili vysoké pokuty občanom a za také nemali právny rámec. Takéto právne násilie sme mali, ale s tým sme sa na konci vybojovali. Mali sme celý rad káuz ohľadom vyberania nelegálneho SAMOZDANENIA na úrovni obcí Báčsky Petrovec, Kovačica, a miest Selenča a Padina. Išlo o nelegálne samozdanenie a proti tomu sme tiež bojovali až nám aj Ústavný súd Srbska dal za pravdu a zrušil samozdanenie v týchto obciach a mestách. Dokonca občanom musia vrátiť peniaze čo od nich vyberali. Keď sme upozorňovali, že to je nelegálne čo vyberali okresy nik nereagoval. Na konci mali sme pravdu.

Ako z uvedených príkladov „dobrej“ praxe vidieť práva občanov, ktoré boli naštartené boli v oblasti základných ľudských práv: právo na zdravé životné prostredie, právo spravodlivosť a právo na prácu. Finančná šikana/ šikanovanie zo strany súdov a lokálnej samosprávy, ktorá ochudobňovala svojich vlastných obyvateľov. Napriek absencii inštitúcii NRSNM my sme sa vybojovali sa za práva. Tieto všetky problémy mohli byť zastavené v ich zárodku v roku 2008 keď bol prvý signál že pripravujú zlé rozhodnutia voči vlastným občanom, ale sa tieto procesy zastaviť nechceli (taká bola politická vôľa vtedajšej vládnej strany, resp jednotlivcov v tej strane). NRSNM – nezaoberala sa týmito problémami a dovolili ponížovanie Slovákov. Samozrejme povedia v NRSNM a v Matice slovenskej v Srbsku, že nie je v ich ingerencii a nepatrí im táto problematika! Čo nie je pravda, a iba výhovorka preto, že zákon im dáva právo a ich je záväzok bojovať za záujmy Slovákov! Očakával som, že aspoň Matica slovenská v Srbsku vyjde s nejakou kritikou voči tomu čo sa stáva spravidla v okresoch kde žijú Slováci. Nestalo sa.

Žiadne investície neprišli do okresov v ktorých žijú Slováci. Továrne sa privatizovali a zatvorili, žiadnych nových pracovných príležitostí nebolo a rezervy- zásoby či úspory, ktoré domácnosti mali z 80- tých rokov minulého storočia sa minuli. Tak následne dnes máme migráciu za prácou a to iba preto že sa nemalo kde zarobiť za živobytie.

Akú máme budúcnosť? Ak vytvoríme slušné podmienky za život. Už 9 rokov opakujem, že nám chýbajú investori a investície zo Slovenska. Na Slovensko nám ročne odchádza až 2000 Slovákov zo Srbska. Myslím si, že Slovensko by sa malo zakladať a zasadzovať aby prišli investori ktorí by postavili podniky v Srbsku v obciach v ktorých ešte žijú Slováci, podporovať slovenské školy a inštitúcie a nie Slovákov žijúcich v Srbsku lákať, aby išli na Slovensko. Treba zastaviť migrácie za prácou na Slovensko. Slovensko je úspešné a niečo z tej výroby by mohli vyrábať vo Vojvodine. Prečo by človek vycestoval pracovať za 700 eur na Slovensku ak by doma mal prácu za 400 eur zostal by v rodisku. Zaujímavé je, že nik na toto ochudobňovanie nereaguje. V budúcnosti treba, aby Slováci hlasovali za svojich predstaviteľov, nie za štátne strany. Potrebný sú nám partneri v prostrediach. A partnerov nemôžu vytvoriť tí čo už 26 rokov sú pri moci a nemajú výsledok. Je čas na zmenu, aby prišla nová energia, ktorá bude mať merateľný výsledok.

Ján Paul

predseda Slovenskej strany Zelená strana Srbska

Člen NRSNM od roku 2010, člen výkonnej rady NRNSM od roku 2014

Monitoring tlače

Slovenské národné noviny: Nezáujem štátu o krajanov?

Prevzaté z <http://matica.sk/nezaujem-statu-o-krajanov/>

„SR sa stará viac o menšiny než o Slovákov." - J. Pintír

Počas GYPSY FEST-u som sa zoznámil s krajanom, matičiarom a Slovákom pochádzajúcim zo srbskej Vojvodiny, ktorý sa podľa svojich možností viac-menej aktívne zapája do kultúrneho a spoločenského života našich zahraničných Slovákov. Jaroslav Pintír však už niekoľko rokov trvale žije na Slovensku. Predtým viacero rokov pracoval a pôsobil v rôznych štátoch západnej Európy, dlhšie v Nemecku a v Anglicku. Keďže sme sa prvýkrát stretli na spomenutom festivale národnostnej menšiny, ktorá u nás žije, tak sme sa porozprávali a porovnávali národnú a národnostnú problematiku nášho štátu a to aj v súvislosti s inými krajinami Európy a EÚ.

- V. K.: Väčšiu časť života ste prežili mimo SR. Ako vnímate starostlivosť rôznych európskych štátov k vlastnému národu, ktorý žije mimo územia daného štátu?

- J. P.: Taktiež tento festival je príkladom toho, že štát Slovenská republika má záujem a poskytuje všemožnú starostlivosť o národnostné menšiny, ktoré tu žijú, no o Slovákov v zahraničí takýto záujem a starostlivosť neposkytuje až v takejto miere, resp. nie takto dostatočne. Je to azda paradox, keďže iné štáty sa taktiež zaujímajú o práva národnostných menšín, no príslušníkom vlastného národa, ktorí žijú v zahraničí, poskytujú výraznejšiu podporu a pomoc. Stačí sa pozrieť na príklad Maďarska.

- V. K.: Slovenská republika predsa poskytuje zahraničným Slovákom právo na získanie štátútu, ktorí im umožňuje trvalý pobyt, možnosť študovať a pracovať v SR...

- J. P.: To je pravda, no nie je to až také jednoduché. Navyše po splnení obdobných podmienok získavajú zahraniční Maďari štátne občianstvo Maďarska, čo je podstatný rozdiel.

- V. K.: Štatút zahraničného Slováka však postačuje na život v SR. V čom vidíte výrazný rozdiel?

- J. P.: Moji predkovia prišli na územie terajšej Vojvodiny pred vyše 275-timi rokmi. Nepresídlili sa do iného štátu, len niekoľko stoviek kilometrov južnejšie v rámci vtedajšieho Uhorska. Všetci vždy boli Slovákami. Moji praprastarí rodičia, celé generácie ich predkov, prastarí, starí rodičia, rodičia. Narodil som sa ako Slovákom, moje deti budú Slováci. Nemyslíte si, že by som mal mať aj občianske a politické práva na Slovensku? Nielen možnosť tu žiť? Ale aj podieľať sa na chode a budúcnosti tejto krajiny. Štatút zahraničného Slováka neposkytuje plnoprávne postavenie. Z toho potom logicky akosi vyplýva, že pre Slovensko sú krajanovia len druhoradí?

- V. K.: Krajanovia však môžu získať slovenské štátne občianstvo za výhodnejších

podmienok než iní cudzinci a to je menej rokov trvalého pobytu v SR...
- J. P.: Avšak len veľmi, ale skutočne veľmi mierne výhodnejších. Porovnajme to však s Maďarskom. Kamarát z Vojvodiny sa usiloval získať občianstvo SR. Úrady SR požadovali rôzne dokumenty, doklady, kládli podmienky. Najhoršie je, že slovenský štát požaduje taktiež zaplatenie poplatku 700 Eur čo je pre človeka z našich krajín pomerne vysoká čiastka. Na strane druhej, maďarské úrady požadovali pôvod človeka v rámci bývalého Uhorska, znalosť niekoľkých fráz maďarčiny a prísľub, že deti dá do školy s vyučovacím jazykom maďarským a zaplatenie poplatku len 50 Eur. Tento kamarát je Slováč, všetci jeho predkovia boli Slováci, deti má Slovákov. Keďže to bolo jednoduchšie, tak požiadal a získal štátne občianstvo Maďarska a teda aj EÚ, maďarský pas, volebné právo atď. Došiel na slovenský úrad a viac než provokatívne ukázal slovenským byrokratom, úradníkom maďarský pas a viac než škandalóznym spôsobom odovzdal či vrátil tzv. preukaz zahraničného Slováka, ktorý mu už je úplne zbytočný, keďže takto má zrejme aj viac práv na Slovensku. Teda, teraz už ako štátny občan Maďarska má na Slovensku viac práv, než ich má človek s postavením zahraničného Slováka.

- V. K.: Neskutočné...

- J. P.: Skutočne, neskutočný nezáujem SR o krajanov, ktorý dokonca vedie či môže viesť až k odnárodňovaniu. Na strane druhej však neskutočne pozitívny príklad Maďarska o vzrast prosperity, počtu obyvateľov a teda aj rozvoj vlastného národa a štátu. Toto je pozitívny príklad pre ich budúcnosť, čo Slovensku chýba. Práve takýto prístup by pomohol nielen slovenskému národu, ale i štátu, teda Slovákom, no aj ostatným obyvateľom.

- V. K.: Ste matičiar, člen Matice slovenskej v Srbsku. Neuvažovali ste nad tým stať sa aj členom MS na Slovensku?

- J. P.: Určite nie. Som členom Matice slovenskej. Člen Matice slovenskej v ktorejkoľvek krajine je matičiar. Zbytočne by sme odlišovali jedného matičiara od iného. Bolo by to dokonca v rozpore s matičnou myšlienkou. Ostávam členom MS v Srbsku, pokladám sa za matičiara a to aj tu na Slovensku a v súčasnosti sa zapájam a budem zapájať do činnosti tu, kde žijem, v krajine mojich predkov, azda aj v mojej budúcej vlasti. Pokiaľ však budem mať neustále prekážky v získaní štátneho občianstva SR, tak požiadam o maďarské. Pokiaľ ho získam, tak napriek tomu zostanem Slovákom a matičiarom.

- V. K.: Vaše slová znejú na jednej strane pozitívne, no na druhej strane pesimisticky...

- J. P.: Žiaľ, skutočnosť je taká. Finančná situácia je zložitá, budúcnosť závisí od profesijného uplatnenia sa, preto potrebujeme občianstvo EÚ, t. j. ktoréhokoľvek jej členského štátu. No slovenskosť a matičnú súdržnosť mi to nijako nenaruší. Veď všetci moji predkovia boli Slovákami už počas Uhorska a v tom mienim sám pokračovať a odovzdať to do ďalších generácií, mojim potomkom.

- V. K.: Súčasná slovenská vládna koalícia je pronárodne, proslovensky orientovaná. Myslíte si, že o tých negatívach vôbec vie?

- J. P.: Toto je hypotetická otázka. Štát, vláda a politici sú na to, aby riešili problémy. Potrebné je, aby mali znalosti aj z týchto oblastí. Avšak, pokiaľ to vedia riešiť Maďari, tak prečo nie Slováci? Keď som žil v Nemecku, tak som viackrát počul názory niektorých Nemcov na Slovanov a bol som zhrozený: "Slovák, Poliak, Ukrajinec, Srb, je to jedno, je to len slovanský potkan." Takto sa vyjadrujú o nás či ostatných našich slovanských bratoch. Akú teda majú o nás mienku? A my Slovania? Namiesto toho aby sme sa

zjednotili, spojili, tak sa hašteríme, dokonca sa necháme vyprovokovať, zrejme od tých etník zo Západu, a vedieme proti sebe vojny.

Avšak čo sa týka Slovenska. Dôležité je, aby sme ako národ a tiež matičiari boli jednotní a spolupracovali. A to bez ohľadu na to či sme zo Slovenska, zo Srbska a či z Ameriky. Veď predsa, všetci sme Slovákami, boli nimi naši predkovia a je našou povinnosťou slovenskosť zachovať pre nasledujúce generácie. Musíme byť aktívni v oblasti kultúry, avšak sa musíme angažovať aj politicky. Obdobne a rovnako aj ostatní Slovania.

- V. K.: Ste Slováč, narodili ste sa v Srbsku. Ako vnímate vzťahy medzi oboma našimi národmi?

- J. P.: Možno to poviem, či zhodnotím trochu ináč... Slováci aj Srbi sú Slovania. Tak ako je dôležitá slovanská spolupráca, rovnako je dôležitá spolupráca medzi našimi dvomi bratskými národmi, ktorá bola vždy a to v minulosti, ale aj súčasnosti. Pravdaže, žiaľ, v období nie veľmi ani slovensky, a ani národne orientovanej slovenskej vlády, ktorá povolila lety a bombardovanie Srbska (pričom je známe, že Slováci boli proti tomu), to bolo negatívne, no za to sú zodpovední len určití slovenskí politici, ktorí sa, chvála Bohu, už ani nedostali do parlamentu, čo je známe a jasné. Pokiaľ však zhodnotíme aj súčasnú politickú situáciu v oboch krajinách, tak je pozitívne, že obidva naše národy vzájomne spolupracujú a verím, že tomu tak bude aj naďalej. Tak nám Pán Boh pomáhaj!

- V. K.: Verím, že k zlepšeniu týchto vzťahov napomohla aj nedávna návšteva predsedu našej Matice slovenskej Mariána Tkáča medzi matičiarmi a Slovákami v Srbsku, ako aj na pôde 190-ročnej Matice srbskej v Novom Sade a rokovania s jej predsedom prof. Draganom Stanićom.

Ďakujem vám za rozhovor.

Mgr. Vilam Komora

HLAS ĽUDU:

Platforma vojvodinských Slovákov pre obštatie na týchto končinách

<http://hl.rs/platforma-vojvodinskych-slovakov-obstatie-tychto-koncinach/>

Na stretnutí 10. decembra 2016 v organizácii združenia Slováci a spolužitie, ktoré sa konalo za podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, sa zúčastnili: predseda SAS Michal Spevák, pomocník predsedu Kovačickej obce Jozef Toman, predseda Obecného výboru Zelenej strany v Starej Pazove a obecný výborník Vladimír Antonijević, tajomník Združenia poľnohospodárov Zelená strana Ján Ďurčik, pokrajinský poslanec a predseda strany Slováci vpred! Pavel Surový, predseda Slovenskej strany Ján Paul, predseda MOMS Belehrad Ján Krivák, čestný predseda MSS a predseda MOMS Kysáč Rastislav Surový, člen VV MOMS Padina Ondrej Vlček, predseda Výboru pre kultúru NRSNM Ján Slávik, člen Obcej rady v Obci Báčsky Petrovec Milan Anušjak a predsedníčka MSS Katarína Melegová-Melichová.

Príspevky podané na stretnutí **budú zverejnené v osobitnej brožúrea** príspevky aj ďalších autorov sú do nej vítané. Po celodennom rokovaní sa **schválila platforma**, ktorá sa dá **na verejnú diskusiu** a ku ktorej by mali svojimi podpismi pristúpiť všetky relevantné inštitúcie vojvodinských Slovákov a jednotlivci.

Súčasný stav Slovákov vo Vojvodine: ubúda nás nielen pre asimiláciu, ktorá je nezastaviteľným procesom, ale aj pre masové vyst'ahovanie Slovákov zo Srbska a nízke povedomie príslušníkov našej národnosti. Trochu porovnávacej štatistiky: pred 75 rokmi v školskom roku 1938/1939 v 136 triedach bolo 7 519 žiakov. Vtedy Slovákov bolo viac ako 72 000. V školskom roku 2014/2015 sme mali výučbu slovenčiny v 17 školách a navštevovalo ju 3 163 žiakov a pestovanie slovenčiny s prvkami národnej kultúry navštevovalo v 40 školách 680 žiakov. Po poslednom sčítaní Slovákov v Srbsku je 52 750. Keď sa porovnajú tieto číselné ukazovatele, prichádzame k znepokojujúcim výsledkom. Slovákov je menej v priebehu pozorovaných 75 rokov o 28,8 percenta a detí v slovenských triedach je menej o 48,9 percenta. Nejaké-to percento možno pripísať aj menšej natalite, ale určite nie až taký obrovský úbytok. Mladí ľudia odchádzajú zo svojich rodných miest, lebo u nás vládne veľká nezamestnanosť, ktorá je vleklým problémom. Ak vyst'ahovanie bude pokračovať takýmto tempom, o 15 – 20 rokov sa zvedieme na 15-tisícovú menšinu. Ak za posledných niekoľko rokov z Kovačice a Padiny odišlo viac ako 2 000 Slovákov, ak si len v priebehu tohto roka osvedčenie vybavilo zo 3 000 ľudí z Báčky, je jasné, že takto každoročne ubudne niekoľko tisíc Slovákov. Bez značnejších vkladov do hospodárstva a zamestnávania v prostrediach, kde žijú Slováci, sa tento vyst'ahovalecký prúd nezastaví. V tomto očakávame pomoc Slovenskej republiky a použitia prostriedkov z dlhu Srbska na tieto účely.

Dozrel čas, aby Slováci v zahraničí boli rovnoprávni a rovnocenní s občanmi Slovenska a aby prichádzali po občianstvo Slovenskej republiky ľahšie ako ostatní cudzinci. Dnes máme zaregistrovaných až 5 politických strán. Sme roztriešteni na márne kúsky. Aj táto platforma má poslúžiť na vytvorenie politického minima v rámci slovenskej národnosti vo Vojvodine, čo je predpokladom zmysluplného pôsobenia. Nemôžeme byť spokojní s používaním jazyka a písma jednak vo verejnom styku, jednak pri používaní slovenských tlačív, nemôžeme byť spokojní ani so zamestnávaním vo verejných službách: v súdnictve, polícii, armáde, štátnej správe, verejných podnikoch...

Zachovať slovenskú menšinu vo vojvodinských končinách bez citeľnej pomoci vlád Slovenskej republiky, Republiky Srbska a Vojvodiny nie je možné. S tým cieľom treba investovať v prostrediach, v ktorých žijú Slováci, jednak do infraštruktúry a jednak do hospodárskych kapacít. Sú taktiež potrebné zmeny v legislatívnej oblasti vo vzdelávaní, v politickej sústave, informovaní a používaní jazyka a písma: znížiť minimum žiakov na otvorenie tried s vyučovacím jazykom slovenským, zakotviť vo volebnom práve aj právo na poslancov v republikovom a pokrajinskom parlamente, riešiť financovanie lokálnych médií v rečiach menšín, poskytovať štipendiá žiakom a študentom v školách v Srbsku, keď sa rozoberá národnostná problematika, netreba rozpravu o nás viesť bez nás.

Toto je **pokus zjednotiť Slovákov v Srbsku okolo minima spoločných cieľov a záujmov** a navrhovatelia platformy očakávajú v záujme zlepšenia aktuálneho stavu menšiny, že s dobrým úmyslom platformu podporia všetky relevantné slovenské inštitúcie, spolky, združenia a jednotlivci, aby sme mohli pred štátne orgány, tak doma, ako aj v Slovenskej republike, predostrieť naše návrhy a požiadavky ako celomenšinové.

Tézy z platformy dávame **na verejnú rozpravu do konca januára 2017**. Návrhy na doplnky a zmeny možno zaslať na email: m.spevak@centrum.sk.

Do múzea, či na smetisko?

(Reagovanie na texty J. Bartoša *Podávali sa hrušky a jablká, ale hnilé*, HL, 26. 11. 2016, s.5 a *K textu Z. Speváka: reagovanie na text...*HL, 3. 12, 2016, s. 6).

Vážená pani šéfredaktorka HL,

dovolím si zareagovať na inkriminované texty niekoľkými poznámkami.

1. Už dlhšiu dobu môžeme sledovať masívnu kampaň v týždenníku HL proti osobe a verejnému pôsobeniu pána Pavla Surového, lídra politickej strany Slováci vpred, odnedávna aj riaditeľa KC Kysáč a poslanca v zhromaždení APV. Prostou analýzou a spočítaním jednotlivých zverejnených príspevkov sa to môže jednoznačne zdokumentovať a preukázať.
2. Kampane, až štvance tohoto typu sú mi dávno známe, dokonca ich z obdobia komunistickej totality dôverne poznám, aj na vlastnej koži, aj zo stránok HL. Rovnako viem, aj na vlastnej koži som to pocítil, čo je cenzúra v HL, aj z obdobia Miloševiča, aj z obdobia vlády tzv. demokratov.
3. Kde vidím motívy na túto neférovú, trápnu kampaň?
Po dlhšom čase sa v radoch vojvodinských Slokov zjavila osobnosť, ktorá veci pomenúva správnymi slovami, nezaobalene a hlasno. Pohl sa lístoček na strome. A okamžite to vyvolalo poplach v radoch zatuchnutých štruktúr tzv. Slovákov z povolania („profesionálnych Slovákov“, ako im tu ľudia hovoria), ktorí sa priživujú na čoraz malátnejšom organizme slovenskej komunity v Srbsku, vysávajú z nej posledné atómy sviežej krvi a samozrejme dinárov, lebo všetci sú držiteľmi sinekúr a rôznych kvázifunkcií, poberatelia honorárov a diét a všetci sú pospletaní ako hadie kľbko, alebo, ľudovo povediac, ako črevá). Vznikla panika, že o dlhoročné privilégiá niektorí z nich (konečne) prídu.
4. Prečo už dvojmesačná kampaň proti úspešnému podujatiu v KC Kysáč? Nuž práve preto, že bolo mimoriadne úspešné. Po predvolebnej útočnej a „deštruktívnej“ aktivite pána P. Surového (a ako bojovať proti hrdzi? Azda hraním na sláčikové nástroje?) on vstúpil do víťaznej, pokojnejšej a tvorivej fázy. A hneď veľký úspech. Panika ešte stúpila. Podujatím v Kysáci pán P. Surový so svojim tímom preukázal superiornu mieru inovatívnosti, kreativity, moderného chápania folklórnej tradície, ale i marketinga a manažmentu. Zatuchnuté štruktúry reagovali panicky a jedovato. Úspech súpera treba zbagatelizovať, opluvať, zdiskreditovať aj podujatie, aj osobu pána P. Surového.
5. Pozrime sa napr. čo len na tohtoročnú súťaž recitátorov. Pozrime sa na tú „odbornú porotu“. Pozrime sa na mená autorov básní, prednesy ktorých (tých

básní) boli odmenené. Ved' to azda ani nie je pravda. Ved' sú to šesťdesiate či sedemdesiate roky minulého storočia. Rubrika „z našej archívy“. A o to vlastne ide: terajšie vedenie a celá skorumpovaná štruktúra „Slovákov z povolania“ myšlienково a znalostne skamenela v minulom storočí, na úrovni svojich vtedajších stredoškolských výkonov. Nenávidia všetko nové, moderné, sofistikovanejšie, boja sa ho, trasú sa o svoje nezaslúžene získané sinekúry, funkcie a honoráre. Mentálna ťarbavosť, stagnácia, repetitívnosť, absencia akejkoľvek snahy zapracovať na sebe, posunúť sa niekam vpred – to sú iba niektoré dominanty v kolektívnom mentálnom a intelektuálnom profile našej dnešnej „elity“. A na neposlednom mieste ich zarážajúci morálny a etický nihilizmus.

6. V hraniciach svojich schopností, s akousi starodievockou zanovitosťou, sa aj J. Bartoš pustil do zastavovania času, do akéhosi zvečňovania *status quo*... Ešte jeden milovník plesne a pavučín... O komplexnej kultúrno-umeleckej akcii, na ktorej nebol a ktorú nevidel, už dva mesiace vypisuje nezmysly, polopravdy a jednoznačné nepravdy, domnienky a „informácie“ z druhej a tretej ruky a to je, zdá sa, v tomto období jeho výlučná pracovná náplň. Teda to je možné azda iba v HL. TO azda má byť profesionálne novinárstvo? Za TO dotyčný poberá aj nejaký plat? Za TO ho azda financujú naši daňoví poplatníci? Nože ty, chlapče, motyku do rúk.

Ja osobne však zmenám fandím, pred čerstvým vzduchom okná nezatváram, vítam to nové, hoci samozrejme neviem, akú presne podobu bude mať. Alé staré haraburdy som vo svojom dome nikdy netrpel. S tým málo, čo nejakú hodnotu má – do múzea, ostatné – na smetisko. *Tradícia sa chráni iba jej stálym prehodnocovaním a tvorivým prekonávaním. Všetko ostatné je spráchnivelý tradicionalizmus, stagnácia a tiché zhnívanie. Práve toho sme dnes svedkami a súčasníkmi a práve (aj) preto potrebujeme súrnu zmenu v čele najdôležitejších národnostných inštitúcií.*

S pozdravením,

Zoroslav Spevák

Študoval na gymnáziu Ján Kollár v Báčskom Petrovci a pedagogiku na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade, kde v súčasnosti pracuje ako riadny profesor.

Reagovanie na text Lepší katalóg než samochvála...

UVEREJNENÉ: 20. 11. 2016

<http://www.kulpin.net/archiv/22-aktuality/aktuality/9724-reagovanie-na-text-lepsi-katalog-nez-samochvala>

Keďže je reagovanie adresované šéfredaktorke Hlasu ľudu, mohlo by sa ma to aj netýkať. Avšak... Ak reaguje univerzitný profesor a Hlas ľudu odmieta zverejniť reagovanie, to môže byť aj povážlivé. Pritom, prednedávnom v týchto našich novinách zverejnili anonymný (!) otvorený list a predtým napríklad odmietli zverejniť otvorený list ďalšiemu univerzitnému profesorovi. Podobné zamietnutie zakúsili tiež aj sociológ, kandidátka na riaditeľku, významný literárny kritik... Všetky nezverejnené články sa týkali práce NRSNM alebo novín HL. Zverejnený článok, ktorého autora HL neuvádza, a údajne je známy ich redakcii, kritizuje opozíciu v našej Národostnej rade.

Takáto redakčná politika novín celomenšinového významu iste nemôže byť správna. V serióznej tlači by muselo byť neprípustné zverejnenie anonymného listu takéhoto obsahu (bez ohľadu na to, či s jeho obsahom redakcia súhlasí), lebo sa takouto politikou náš týždenník vyrovnáva s bulvárnou tlačou.

Uznávam, nemožno zverejňovať všetko ponúknuté. Ale, určité pravidlá a istá vyváženosť predsa musí existovať.

Otvorený list univerzitného profesora, ktorý Hlas ľudu odmietol zverejniť: <http://www.kulpin.net/archiv/22-aktuality/aktuality/1393-otvoreny-list-nrsnm-a-prax>

Reagovanie na nelegitímnu voľbu riaditeľa Hlas ľudu: <http://www.kulpin.net/archiv/22-aktuality/aktuality/1293-tragikomicka-proceduralna-ekvilibratika>

Súhlasím s tým, že selekcia, ba dokonca aj rozumná cenzúra musí existovať. Netreba ani slepo sledovať každý krok našich prominentov, obzvlášť nie tých politických, a informovať o každej ich akcii, lebo oni sú tu pre nás a nie my pre nich. Som zástancom toho, že ak politik otvára nejaký pekný dom a ak môžem zverejniť iba jednu fotografiu, uprednostním fotografiu domu a nie politika. Politik v službe ľudu (a taký by mal byť každý jeden, lebo je platený zo strany daňových poplatníkov), čiže správny politik, nerobí pre seba, ale pre svoj národ a preto nebude od médií žiadať predovšetkým vlastnú propagandu.

Niektoré reagovania a otvorené listy by neboli zverejnené na tomto webe, keby boli bývali zverejnené v NAŠICH novinách. Keďže mienim, že pluralizmus vedie k pokroku, uvádzam výňatky aj z tohto listu, pritom som si však dovolila vybrať iba niektoré všeobecné časti, neuvádzajúc mená, za čo sa autorovi Reagovania ospravedlňujem.

Prof. Dr. Zoroslav Spevák, riadny profesor na FF Univerzity v Novom Sade v článku s titulkom *Konfrontačná redakčná politika a drsná cenzúra v Hlase ľudu*, s podtitulkom *Reagovanie na text Lepší katalóg než samochvála...* obviňuje náš týždenník z osobnej zaujatosti a neobjektívnosti. V liste okrem iného píše:

„Ignorujete, ba kašlete na realitu, na reálne fakty, na aktuálny politický stav vecí, ale aj na tradične vzorné slovensko-srbské vzťahy, vytvárate zlú krv v týchto vzťahoch (práve to zazlievam aj terajšej riaditeľke petrovského gymnázia), ohrozujete tak vitálne záujmy slovenskej menšiny vo Vojvodine a Srbsku. Keby bol HL Vaším súkromným časopisom, tak by som s redakčnou politikou mohol síce nesúhlasiť, ale by som na ňu určite vplývať nemohol. Ale na HL, ako aj na RTV Vojvodinu (vysielanie v slovenskej reči) peniaze dávam aj ja, aj moja rodina, aj my všetci Slováci, nuž z toho vyplývajú aj isté naše práva. Teda aj právo nebyť ignorovaní, dezinformovaní, zavádzaní a cenzurovaní. Keď chcete tak aj urážaní. Verím, že táto skutočnosť je Vám úplne jasná...

...

Namiesto toho, aby ste kriticky hovorili o nespočetných prechmatoch a nekalých praktikách v našom (hnisajúcom) verejnom živote, zvlášť keď ide o NR SNM a tzv. Maticu slovenskú, aby ste poukazovali na nekompetentnosť povedzme aj Výboru pre kultúru a jej členov, vy si za terč zvolíte v každom zmysle úspešnú, prínosnú a INOVATÍVNU akciu, na ktorej dotýčny pán „novinár“ ani nebol, ktorej nerozumel, alebo ktorej úmyselne rozumieť nechcel. HL sústavne nadržáva starému, spráchnivenému a skorumpovanému vedeniu NRSNM, robilo tak počas predvolebnej kampane (vieme akoto nakoniec dopadlo) a robí to tvrdohlavo a neinteligentne aj ďalej. Aj informovanie o tejto kysáčskej akcii bolo nedobromyseľné a zákerné. Na nej boli prítomní predseda vojvodinskej Vlády, jej excelencia pani veľvyslankyňa Slovenskej republiky, primátor mesta Nový Sad, mnohí tajomníci a zástupcovia tajomníkov pokrajinských sekretariátov, poslankyňa Republikového parlamentu (etnická Slovenka), viacero poslancov parlamentu AP Vojvodiny (Slovákov a Srbov)... Program sa niesol v duchu tradičného slovensko-srbského bratstva a historicky neraz potvrdeného priateľstva a vzájomnej úcty, srbskí hostia si v každom zmysle uctili slovenskú menšinu, jej kultúru a tradíciu, bolo spomenuté aj odhalenie busty veľkého priateľa Slovákov básnika a lekára Jovana Jovanovića Zmaja v Modre, ktoré sa o pár dní aj uskutočnilo a na ktorom bola prítomná najvyššia vojvodinská delegácia... Vy ste o tejto (kysáčskej) udalosti „informovali“ na 31. strane??? Je to pravda? Je pravda, že ste mená vysokých hostí ani neuviedli? A ani na fotografii ich nevidno? ...”

Píše vo svojom reagovaní prof. Dr. Zoroslav Spevák, riadny profesor na FF Univerzity v Novom Sade a dodáva, že mu text bol odmietnutý bez akéhokoľvek zdôvodnenia, dokonca bez čo len zdvorilostnej odpovede na autorov mail.

Katarína Pucovská

Pohovor

Žiadosť organizátorov FS 2016, aby som do publikácie napísal „Ako to vidím ja“ zastihla ma vo Spojených štátoch amerických. Bol som akurát tam počas inaugurácie 45. amerického prezidenta Donalda Trumpa. Keď sa ma hostitelia pýtali odkiaľ som a čo som zač, vysvetlil som im, že som etnický Slovak a samozrejme vysvetľoval som im, že slovenský národ žije aj mimo hraníc Slovenska.

V mojom rodisku v Petrovci počujem v poslednej dobe prevažne tri smutné správy. Informujú ma kto zomrel, kto sa rozviedol a kto sa vystaľoval. Tento trend sa roky rokúce pokračuje. Ak nie zastaviť, aspoň spomaliť by bolo treba. Našej komunite by trochu optimizmu bolo treba naliať. My vieme, že je zle, ale treba bojovať. A na ten boj nas je stále dost. Našej slovenskej komunite v Srbsku potrebná je jednota. Tá sa tvorí ťažko. Dávnejšie ešte počas deväťdesiatich rokoch som povedal, že našej komunite je treba strana vlastná, ktorú bude riadiť slovenská inteligencia. Vtedy moju ideu nepochopili, ale neskôr práve tí, čo v roku 2003 túto ideu hamovali mi uznali „*Mal si pravdu. Mali sme ťa počúvať.*“ Tým pádom by sme sa vyhli zbytočným míňaniu energií a síl. Ale čo už. Budovanie nezávislých a samostatných inštitúcií Slovákom v Srbsku je o to ťažšie, lebo niekto v roku 2003 do dverí NRSNM pustil ježibabu. Áno, myslím na ňu. Na zákernú a zlú ženu. Na politiku. Hovoril som kedysi že treba presadiť koncept „*Pána mať je nepravosť-My sme tuná páni*“. Veľa škody je už narobené, avšak pevne verím, že z každého labyrintu sa dá dostať von v prípade, že ak máte čestný úmysel. Treba osmeľovať mladé generácie, aby prevzali zodpovednosť za budúcnosť. Boj nebude zbytočný aj v prípade, že sa prehrá. Mladosť nemá chvosty a hypotéky minulosti, je bez škvŕn a preto myslím, že môže vyvolať pozitívne zmeny. Všetci terajší a budúci predstavitelia NRSNM musia mať na zreteli, že všetko sa na tomto svete pomíne, každé panovanie raz skončí. Dôležité je aké posolstvo necháte mládeži - tým čo prídu po vás. Či im necháte viac ako ste mali, alebo menej. Myslím na duchovné dedičstvo, národné povedomie a cestu dláždenou našou Bibliou. Nejaký dôkaz, že ste urobili niečo vzácne pre všeobecné dobro, napríklad, že ste vybudovali ozajstné nezávislé inštitúcie na pevných základoch.

Bratia a sestry, každý z nás máme len jednu životnú cestu. Preto sa snažme zanechať na nej dobre viditeľné stopy. Urobme čo dobre urobiť môžeme. Pre dobro národa a ľudu. Pre prostredie nášho spolužitia s inými národmi v týchto priestoroch. Pre zachovanie pokoja a spravodlivosti, pre človeka a pre jeho dôstojnosť a pre slávu Božiu. Predsa je lepšie niečo urobiť hoci i radšej malú sviečku zažať, ako na tmu nadávať. Nezabúdajme bratia a sestry, že vznešenou úlohou je pracovať v záujme svojho ľudu a v záujme človeka, vlastne v záujme ľudskosti vôbec. Zvlášť v týchto časoch keď s ľútosťou musíme konštatovať, že ľudí vo svete je viacej a viacej, ale tej ľudskosti je akosi menej. Ľudia sa totiž venujú čím ďalej tým viacej svojim osobným záujmom a hmotným materiálnym veciam. Potom pre diela pre všeobecné dobro a potreby ducha im nezostáva ani síl, ani času. A pozemská cesta pritom môže mať aj svoj skrytý cieľ.

Msc. Michal Spevák

Ivan Krasko : Otcova roľa

Pokojný večer na vršky padal,
na sivé polia.
V poslednom lúči starootcovská
horela roľa.
Z cudziny tulák vkročil som na ňu
bázlivou nohou.
Slnko jak koráb v krvavých vodách
plá pod oblohou.

Strnište suché na vlhkých hrudách
pod nohou praská.
Zdá sa, že ktosi vedľa mňa kráča –
na čele vráska,
v láskavom oku jakoby krotká
výčitka nemá:
-prečo si nechal otcovskú pôdu?
Obrancu nemá!

Celý deň slnko, predsa je vlhká
otcovská roľa.
Stáletia tiekli poddaných slzy
na naše polia,
stáletia tiekli – nemôž' byť suchá
poddaných roľa,
darmo ich suší ohnivé slnko,
dnes ešte bolia.

Z cudziny tulák pod hruškou stál som
zotlenou spola.
Poddaných krvou napitá pôda
domov ma volá...
A v srdci stony robotných otcov
zreli mi v semä...
Vyklíčia ešte zubále dračie
z poddaných zeme?

Ivan Krasko, vlastným menom **Ján Botto**, iné pseudonymy *Bohdana J. Potokinová, Janko Cigán* (* 12. júl 1876, Lukovištia – † 3. marec 1958, Bratislava), bol slovenský básnik, prozaik a prekladateľ, predstaviteľ moderny. otec: Ján Botto, matka: Rozina rod. Balážová. Narodil sa v gemerských Lukovištiach v roľníckej rodine a jeho vzdialeným príbuzným bol popredný slovenský romantický básnik a štúrovec Ján Botto. V roku 1914 narukoval na východný front (dôstojník 16. honvédskeho pluku rakúsko-uhorskej armády s posádkou v Banskej Bystrici). Po roku 1918 navštevoval aj prednášky na Filozofickej a Právnickej fakulte UK v Bratislave a začal pracovať v administratívnych službách v Československu. 1918–1927 tajomník Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska, 1927–1938 Krajského úradu v Bratislave. Stal sa poslancom a neskôr i senátorom za agrárnu Republikánsku stranu poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu. Okrem toho sa venoval i vedeckej práci v oblasti chémie, pričom mu bol v roku 1923 udelený titul doktor technických vied. Žil najmä v Bratislave, no v rokoch 1943 – 1958 žil a pracoval v Piešťanoch, kde sa nachádza aj jeho pamätný dom. Pochovaný je v Lukovištiach pri dedine Kraskovo.

Summary

The modern Slovaks in Vojvodina are descendants of 18th- and 19th-century settlers, who migrated from the territory of present-day Slovakia. First Slovak settlers from area around Tatra migrated to Bačka during the time of Karlo I; in 1720 Slovaks settled in Bajša, in 1740 in Petrovac and Futog, and in 1742 (during the time of Maria Theresa) in Beždan. Some of them also later moved to Srem. In 1760, 120 Slovak families were settled in Selenča, but they later moved to Stara Pazova in Srem.

In 1783, Slovaks settled in Kysáč (Kisač), Veprovac, Hložany (Gložan), and Topola. Part of them also settled in Bajša. In 1790-1791, Slovaks settled in Pivnice, in 1792 in Stara Palanka, and in 1793 in Novi Slankamen. In 1784-1787, Slovaks settled in Slovanski Bardan. In 1792 Slovaks settled in Bačka Palanka. Some of them moved in 1788 to Aradac and Ečka, and some of them later also moved to Lalić.

In 1800, Slovaks settled in Kovačica, and in 1806 and 1809 in Padina. In 1806, one group of Slovaks settled in Čoka, and in 1809 in Šupljaja. In 1825, Slovaks settled in Dušanovac, and in 1830 in Stari Lec. In 1868, Slovaks settled in Marienfeld, from where they later moved to Vojlovica. In the same time, some Slovaks also settled in Ivanovo. In 1887, Slovaks were settled in Elizenhajm, and in 1899 in Silađi colony near Apatin.

According to the 1880 census, Slovaks were the sixth largest ethnic group within present-day Vojvodina, and their number was 43,318. Until the end of the First World War, many of the Slovaks were Hungarized. According to the 2011 census, numbering 52,570, Slovaks are the sixth largest ethnic group in Serbia.

According to the 2011 census, **Slovaks** (Serbian: *Словаци* / *Slovaci*) in Serbia number 52,750, constituting 0.7% of the country's population.^[1] They mainly live in Vojvodina (50,321), where they constitute the third largest ethnic group after Serbs and Hungarians. Like other ethnic Slovaks, they speak the Slovak language, but most of them are Protestant (Evangelic) by faith and not Roman Catholic like most Slovaks in Slovakia.

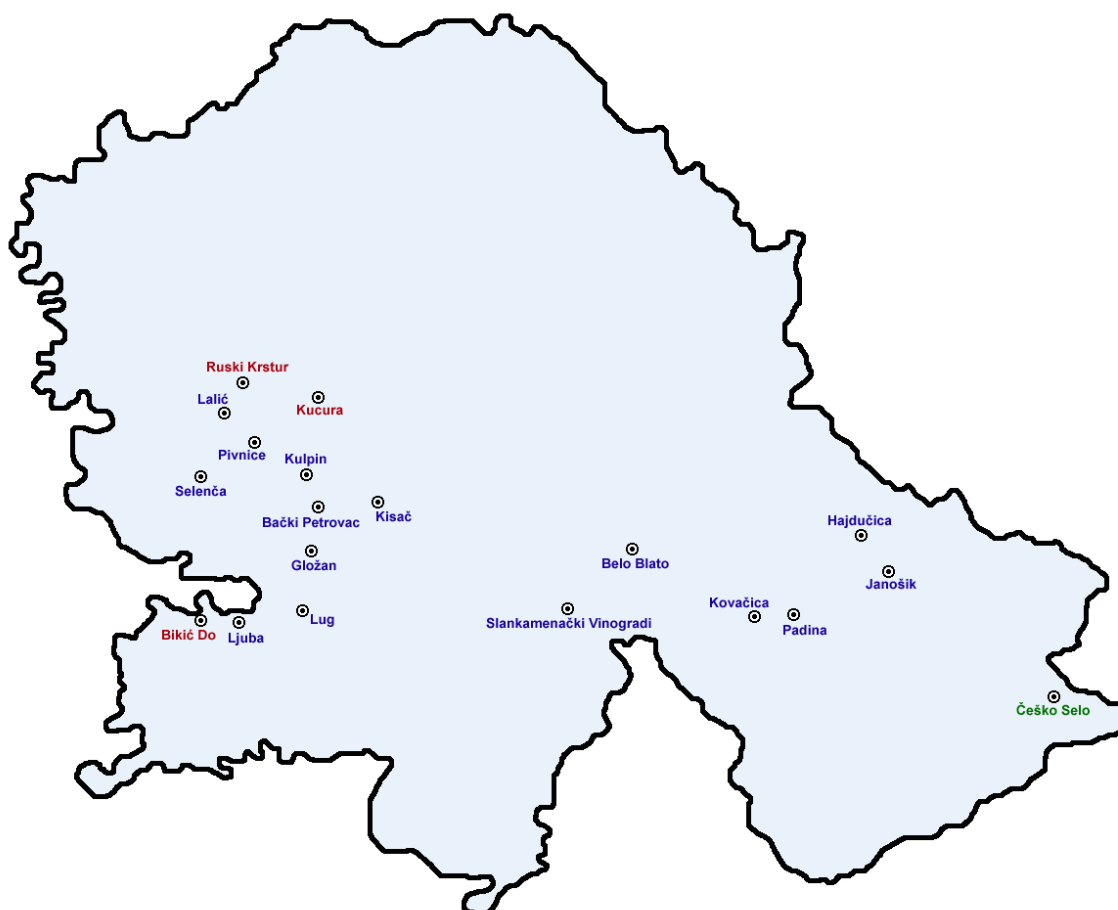
Most Slovaks live in Kovačica (8,497 Slovaks) and Bački Petrovac (5,773 Slovaks). There are two municipalities in Vojvodina with absolute or relative Slovak majorities: Bački Petrovac (with 66.4% Slovaks) and Kovačica (with 41% Slovaks). The towns of Kovačica and Bački Petrovac are the cultural centres of Slovaks in Vojvodina. Slovak is one of the six official languages of the provincial administration in Vojvodina.

The settlements in Vojvodina with absolute or relative Slovak majority are:

- Bački Petrovac (Bački Petrovac municipality)
- Kulpin (Bački Petrovac municipality)
- Gložan (Bački Petrovac municipality)
- Kisač (Novi Sad municipality)
- Pivnice (Bačka Palanka municipality)
- Lalić (Odžaci municipality)
- Selenča (Bač municipality)

- Lug (Beočin municipality)
- Ljuba (Šid municipality)
- Kovačica (Kovačica municipality)
- Padina (Kovačica municipality)
- Belo Blato (Zrenjanin municipality)
- Hajdučica (Plandište municipality)
- Janošik (Alibunar municipality)
- Slankamenački Vinogradi (Inđija municipality)

The most important problem today is very high unemployment rate, migrations from Autonomous province Vojvodina (APV) to abroad, very high mortality and very low natality.

SETTLEMENTS IN VOJVODINA WITH WEST AND EAST SLAVIC MAJORITY AND PLURALITY (2002 CENSUS):

SLOVAK MAJORITY OR PLURALITY

RUSYN MAJORITY OR PLURALITY

CZECH MAJORITY

Note: there is a debate whether Vojvodina Rusyns should be classified as East or West Slavic people due to their mixed language which contains both, east and west Slavic linguistical features.

Sažetak

Slovaci i suživot / Slováci a spolužitie (Sas) je nestranačko, nevladino, neprofitno udruženje osnovano radi zaštite ljudskih i manjinskih prava i razvoja etničke zajednice Slovaka u oblastima zapošljavanja, informisanja, kulture i službenog korištenja jezika i pisma. Ciljevi su uticanje na javnost u ostvarivanju demokratskog društva i u ostvarivanju jednakosti među ljudima i u njihovim zajednicama, ostvarivanje vladavine prava i uvažavanje različitosti.

Slovaci i suživot, udruženje građana je analiziralo aktualnu situaciju etničkih Slovaka i njihov životni standard na prostorima Autonomne pokrajine Vojvodine (APV), odnosno Republike Srbije.

Sinteza i analiza prikupljenih podataka će nam i u budućnosti omogućiti da se analizira ovo pitanje u teoriji. Pomoću sinteza teorijskih i empirijskih pristupa treba detaljno i precizno istražiti teme aktualnih životnih pitanja slovačke nacionalne zajednice. Nakon toga dolazimo do Platforme i do Akcionog plana. Platformu i Akcioni plan možemo realizovati preko saradnje sa relevantnim ovlašćenim ustanovama i tako da dodjemo do koherentnog i sveobuhvatanog predloga za rešavanja nagomilanih otvorenih pitanja.

Forum Slovaka FS 2016 je upravo pokušao da definiše analizom prikupljenih materijala faktičko stanje na terenu. Slovačka zajednica u Srbiji krije društveni fenomen koji nadilazi lokalni značaj i daje doprinos boljem razumevanju aktualnih globalnih pitanja: održivosti i očuvanju etničkog identiteta u složenoj multietničkoj sredini i daljnjem oplemenjivanju društvenih odnosa, kulturnog i duhovnog nasljeđa. Različitost ali i otvorenost ka drugim zajednicama doprineli su izgradnji specifičnog, prepoznatljivog identiteta Slovaka. Međutim, danas se postavlja pitanje -Gde se danas nalazi slovačka manjina i kakva je budućnost čeka? Koliko je za zajednicu, koja je za 10 godina izgubila čak 10 posto celokupnog broja stanovništva, danas bitna tradicija, kultura u savremenim okolnostima i svim društvenim i ekonomskim problemima kroz koje društvo prolazi?

Najvažniji problem današnjice kod Slovaka koji žive na prostorima APV je vrlo visoka stopa nezaposlenosti, česte migracije mladih iz pokrajine Vojvodine prema inostranstvu, vrlo visoka smrtnost i vrlo nizak natalitet. Ekonomski razlozi su najčešći razlozi što se pogotovo mladi iseljavaju u potrazi za perspektivom i boljim životom.

U tekstovima učesnika Foruma Slovaka FS 2016 apeluje se na političko jedinstvo slovačke zajednice, a takođe apeluje se na bolje, aktivnije i transparentije upravljanje Nacionalnim savetom slovačke nacionalne zajednice.

Fórum Slovákov FS 2016

Záver a odporúčania,

alebo posolstvo

Zachrániť ešte to, čo sa ešte zachrániť dá.

Za vydavateľa: Slováci a spolužitie, občianske združenie (Sas)

Dizajn: Slováci a spolužitie, občianske združenie, Sas

Náklad: 500 kusov

Formát: A5, 54 str.

Vytlačil: Ribko, Báčsky Petrovec

Texty autorov a prevzaté články v publikácii nemusia nutne vyjadrovať názor Sas, o.z.

Použité materiály z https://sh.wikipedia.org/wiki/Demografija_Vojvodine

S podporou USZZ, 2016, číslo projektu 0086/RS/2016

V Bačskom Petrovci, január Roku Pána 2017

S finančnou podporou
**Úradu pre Slovákov
žijúcich v zahraničí**